

הכנס ה-

23

ליצירה צעירה
של מגמות
התקשורת והקולנוע

בחינוך הדתי

בגרות מהסרטים

שבט תש"ף // ינואר 2020

הפקת פרסומים בחמ"ד: **אתי אורלב**, סגנית ראש מנהל החמ"ד

עריכה: **רויטל שטרן**, מפקחת על לימודי תקשורת ואמנויות

הפקת העיתון: **אפרת בן ברוך-כהנא**, מדריכה ארצית לקולנוע בחינוך הדתי

עריכת לשון: **מוריה שטרן**

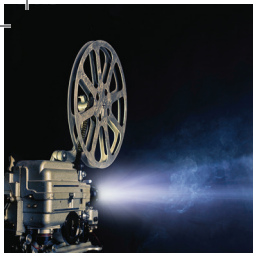
ריכוז פרסומים בחמ"ד: **שרה תורג'מן**

עיצוב וסדר: **נעה כהן-שלמון**

הוצאה לאור: **גף הפרסומים, משרד החינוך**

gov
www.gov.il

כתובת אתר המנהל: <http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/hemed>

בגורת צור ישראל וגואלו
שב העם היהודי לארץ ישראל
ודקרים בה את ברתו הלאומי,
ובכלל זה את מוסדות המדינה,
משרד החינוך ואגפיו.

חינוך החמ"ד

החינוך הממלכתי-דתי

מנהל החינוך הדתי על ראשיו, מחנכיו, מנהליו, מפקחיו וחברי מועצת החמ"ד, מחויבים לחינוך ילדי ישראל ליראת שמיים ולחיי תורה ומצוות באהבה.

אנו פועלים כדי להתקרב ולקרב אל אבינו שבשמיים – מתוך אמונה עמוקה והשקפת עולם מגובשת ושקולה, מתוך מחויבות לחינוך כשליחות לכלל ישראל, מתוך שאיפה לשותפות ביצירת חברת מופת ומתוך מחויבות לתורה ולהלכה.

בתי החינוך של החמ"ד הם כמשפחה עבור כל הבאים בשעריהם: תלמידים, הורים, מורים ומנהלים – בית חינוך כמשפחה.

בתי החינוך של החמ"ד הם בתים של תורה, של יראת שמיים ואהבת ה' ושל מידות טובות ודרך ארץ.

בתי החינוך של החמ"ד מעודדים טיפוח זהות אישית ציונית-דתית וחברתית-אזרחית.

בתי חינוך של החמ"ד מלמדים באהבה ומחזקים את רוח האדם.

בתי החינוך של החמ"ד מקדמים למידה משמעותית, חדוות הדעת ומצוינות.

מטרות החינוך הממלכתי דתי:

בין אדם לעצמו:

חינוך למידות טובות ושאיפה לצמיחה מתמדת ולמצוינות בכל תחומי החיים.

בין אדם לאלוקיו:

חינוך לאמונה בקב"ה, לאהבת ה', ליראת שמיים ולחיי תורה ומצוות.

בין אדם לזולתו:

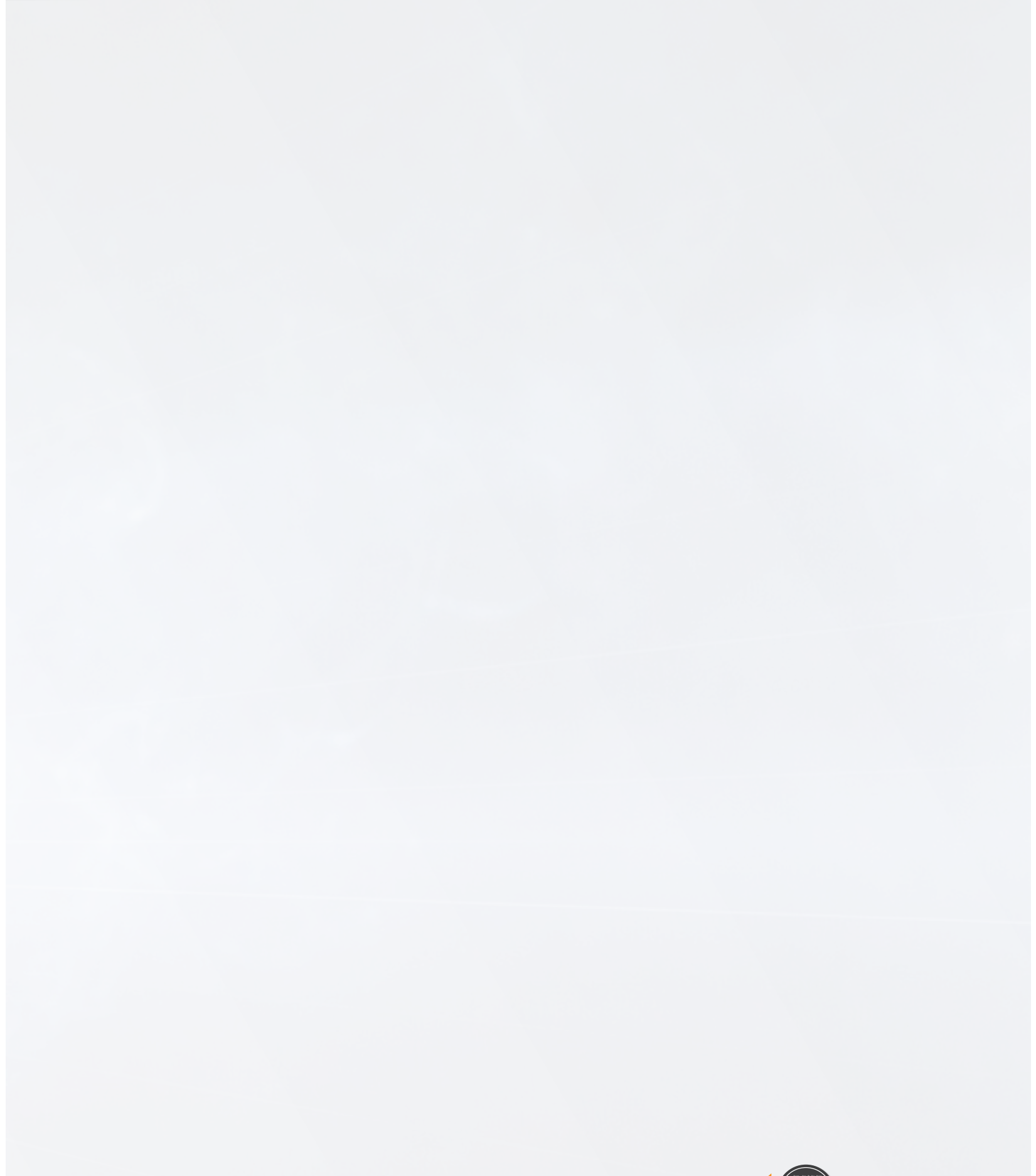
חינוך להכרת מעלת האדם, הנברא בצלם אלוקים, ולדבקות בכלל הגדול של "זאהבת לרעך כמוך" ובמצוות הנובעות ממנו.

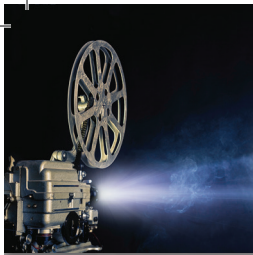
בין אדם לעמו:

חינוך לאהבת כלל ישראל, מתוך אחריות אישית ומעורבות חברתית.

בין אדם לארצו ולמדינתו:

חינוך לאהבת הארץ, להכרה בערכה הרוחני, הלאומי וההיסטורי של מדינת ישראל, לאחריות לעתיד המדינה ולנכונות לפעול למענה.

ברכת ראשת המנהל לחינוך דתי – לכנס מגמות תקשורת וקולנוע

שושנה נגר // מ"מ ראש מינהל החמ"ד

"חייב כל אדם לומר מה שכתוב בגמרא: בשבילי העולם נברא.
ופירשו: בשבילי - בשביל שלי.

לכל אחד שביל משלו, שביל המבטא את חוכמתו, טובו, כישרונו, ניגונו, מיטב אונו ואת כל מה שה' חננו.
אם ישכיל האדם בכוח בחירתו לפסוע ולממש את ייחודיותו - כי אז ניצל נכון את חירותו"

(מקור לא ידוע)

למורי מגמות התקשורת והקולנוע ולתלמידים היקרים, המחדשים ויוצרים,

התהליך האמנותי היצירתי האמתי אינו יכול להתרחש ללא משמעות. אני בטוחה כי עד לגיבוש הסופי של היצירות קדמו תהליכי ברוך, ניסוי, תעייה, חיפוש וגיבוש.

העובדה שבני נוער צעירים מגיעים לרמה מקצועית גבוהה, היא תוצאה של יגיעה רבה, של נחישות ושמחת חיים ובעיקר של אמונה בכוחות האצורים בכם.

אנו תפילה כי תמשיכו לנסות לגעת באמת, ביופי ובמופלא שסביבכם בדרך הייחודית לכם.

תודה לאנשי החינוך המקצועיים המלווים אתכם במסע המסקרן והחשוב.

תודה למפקחת רויטל שטרן המובילה את מיטב התכניות והמענים בתחומי התקשורת והאמנויות, תודה לכל השותפים עמכם במסע המופלא של עולם היצירה.

עלו והצליחו.

בברכה רבה,

שושנה נגר

מ"מ ראש מינהל החינוך הדתי

אנו בחמ"ד רואים זכות גדולה לפתח ולטפח את הכישורים והחוזקות של כל תלמיד ותלמידה לצד מצוינות לימודית. אנו רואים ערך וחשיבות רבה לטיפוח האמנויות והיצירה הרוחנית של תלמידינו.

הרב קוק כותב כי "היצירה הרוחנית חופשית היא, אינה מתחשבת עם שום השפעה חיצונית. היא יוצרת כפי הלך רוחה פנימה, וכל מה שתתגבר בקרבה אמונתה בעצמה, כך תעלה למרומי האמת".

הרב קורא ליצירה חופשית. החופש עליו מדבר הרב הוא הביטוי השלם של הנפש, המושתת על לימוד תורה ועל רצון לראות בטוב ה'. החיבור בין מצוות התורה והיצירה החופשית, מתלכד למקום מתחדש, יוצר ושלם.

אשרינו שאנו זוכים לראות את יצירותיכם, את היכולות הגבוהות של ביטויי הנפש, המגלים לנו את המקום הנפלא בו זכיתם ללמוד, לקבל ולצמוח.

ייצוג של סוגיות מחיי המדינה והפוליטיקה בסרטי הנוער הדתי

רויטל שטרן // מפקחת על לימודי תקשורת ואמנויות בחינוך הדתי

הסוגיות הללו מעסיקות אותם? האם יש להן ביטוי בסרטי הגמר של בני הנוער?

לאורך שנות עבודתי כמפקחת אני נשאלת לא פעם האם יש סרטי תלמידים העוסקים במציאות הפוליטית או המדינית כאן בארץ.

להפתעת השואלים אני משיבה שמעט מאוד.

במשך 23 שנות יצירה הייתה שנה אחת בולטת שבה היה יכול גדול של סרטי תלמידים (שאנחנו יודעים עליהם ונשלחו לתחרות) על המצב הפוליטי. זאת הייתה שנת תשס"ו - 2006 - שנה לאחר ההתנתקות שהתרחשה באוגוסט 2005.

בשנה זו הוגשו ועלו לגמר **ארבעה סרטים** שעסקו בהתנתקות ועוד **סרט אחד** שעסק ברצח רבין ונוצר אף הוא בהשראת הימים הקשים הללו.

כנס היצירה הצעירה תש"ף הוא הכנס ה- 23 של מגמות התקשורת והקולנוע בחמ"ד.

בשעה שנכתבים הדברים הללו עדיין לא ברור אם הכנס יתקיים ובאיזו מתכונת. אי הבהירות נובעת מהליכה של המדינה לבחירות שלישיות ומהחלטות תקציביות מתבקשות בשל חוסר היציבות הפוליטית.

למזלנו, עדיין עולם כמנהגו נוהג, ובשעות אלו מערכת החינוך עובדת כסדרה ותלמידינו במגמות התקשורת והקולנוע בכיתות י"א ו-י"ב שוקדים על סרטי הגמר שלהם או עדיין מחפשים נושא לסרט גמר.

בשל ההוויה הפוליטית חשבתי שנכון במאמר הפותח לבדוק את סוגיית הייצוג של נושאים מדיניים או פוליטיים בסרטי תלמידינו. האם

מתוך הסרט 'אזעקת אמת'

מתוך הסרט 'זיכרון יקר'

כל הסרטים הללו הופקו ובימו על ידי נערות שחוו על בשרן את ההתנתקות ותוצאותיה, אם על ידי הגרוש עצמו ואם על ידי המפגש האישי והסיוע למגורשים.

הסרט הרביעי נקרא 'התמודדות' והופק **בישיבת נווה הרצוג** בבני ברק. הסרט בויים בסגנון מחזמר שבמרכזו עומדת נערה שמגיעה לבלות את הקיץ האחרון בחייו של אחיה הגוסס, עם האח ועם אשתו. ברקע – ימי ההתנתקות מגוש קטיף. באמצעות סיפורן של הדמויות השונות ומערכות היחסים ביניהן נחקרות דרכים שונות של התמודדות עם אסון מתקרב של פטירת האח. קיץ 2005 מתואר כקיץ של ההתבגרות של הגיבורה ושל בני הנוער המנסים למנוע את ההתנתקות.

כלומר, עבור היוצרים בגוש דן ההתנתקות הייתה רק רקע, כשהמרכז הרגשי של היצירה נסב סביב חוויות ההתבגרות שלהם.

הסרט הזה הוקרן בסינמטק בהקרנה מוקדמת והצליח לקומם עליו ועל יוצריו את בנות אולפנת נווה דקלים שנכחו בהקרנה. עבורן ההתנתקות לא הייתה אירוע פוליטי הנמצא אי שם ברקע של תהליך התבגרותן, אלא אירוע משמעותי ודומיננטי בחייהן ובמאבקן במשך למעלה מ-7 שנים (מהסכמי אוסלו) וחרף את גורל חייהן וחיי משפחותיהן.

אולם במבט לאחור, הסרט 'התמודדות' מבטא היטב את היחס של בני הנוער לטלטלות שעוברת

הסרט הבולט ביותר שעסק בהתנתקות נקרא 'תכף נשוב' (<https://www.youtube.com/watch?v=8oufcG5l9ho>). זהו סרט תיעודי שהופק על ידי תלמידות מגמת הקולנוע **באולפנת נווה דקלים** שחוו את ההתנתקות ואספו עשרות שעות של צילומי וידאו שצולמו בגירוש על ידי אנשים שונים. מתוך הקטעים ערכו הבנות סרט קשה וכואב של 26 דקות.

הסרט השני נקרא: **'גן עדן של ילדות'** והופק על ידי תלמידות מגמת הקולנוע **באולפנת להב"ה בקדומים**. זהו סרט עלילתי שעסק בנערה שהוריה מבקשים ממנה לבוא ולעזור לארגן את הבית לקראת הפינוי הקרב. הנערה מתנגדת תחילה, אך לבסוף מחליטה לנסות ולעשות כבקשתם. דווקא אז צצים בתוכה דמויות, זיכרונות וחלקים שונים מילדותה ומקשים על המעשה.

הסרט השלישי נקרא: **'צו הריסה'** והופק על ידי בנות מגמת תקשורת **באולפנת בני-עקיבא בכפר פינס**. זהו סרט תיעודי המלווה משפחה שגורשה מביתם שבגוש קטיף ומגיעה להתגורר בביתנים של אולפנת כפר פינס באופן זמני. הבמאית מלווה את המשפחה החל מן השלב בו בנות האולפנה מפנות את חדרי המגורים שלהן לטובת משפחות המפונים, דרך התחנות השונות בדרך אל ניסיונות השיקום והבניה מחדש. העקירה, חוויית חוסר השייכות והבגידה, הקושי של אנשים שהיו עד כה עצמאיים והפכו כעת למובטלים.

הקשה שלהן מהבית. שוב, זו יצירה שנולדה רק מתוך כאב והתנסות אישית ולא כסוגיה תאורטית.

יוצא דופן מאוד היה הסרט 'ללא זהות' שהופק ב-2015 בישיבת אור תורה נווה שמואל באפרת. הסרט הביא אל המסך שני גיבורים, האחד נער יהודי ישראלי והשני נער פלשטיני. הנער היהודי מבקש לרדת מהארץ לגרמניה בשל קשיים כלכליים. הנער הפלשטיני מבקש לנקום את נקמת אביו המת.

את שניהם משחק אותו שחקן, וכוונת היוצרים הייתה לבטא את שאלת גיבוש הזהות הלאומית בעידן פוסט מודרני, בו כל סיפור לאומי וכל נרטיב הוא לגיטימי ואין אמת אחת.

בני הנוער התעוררו לסרט הזה בעקבות הלימודים שלהם על פוסטמודרניזם וביטוי בתרבות המערבית ובקולנוע. הסוגיה הפוסטמודרניסטית אתגרה אותם ודרכה בדקו את שאלת הנרטיב ואלו השלכות מעשיות יש ל'אמת הנעדרת' על המעשים שלנו. ואכן הסרט מסתיים בסצנה בה הנער הפלשטיני מגיע לפגע בישוב בו הנער היהודי שומר בבודקה, שניהם עומדים זה מול זה עם רובה שלוף, והשאלה המרחפת בחלל היא: מי יירה ראשון?

גם כאן, הסרט נעשה, לפחות על פי עדות התלמידים, כסוג של שעשוע אינטלקטואלי.

המדינה. רובם שקועים בעולמם, במערכות היחסים עם הוריהם, בשאלות קיומיות על מעמדם החברתי, שאלות על קשר בינו לבין זוגיות, שאלות של זהות דתית, מקומו של ה'אחר' בחברה ועוד שאלות מרכזיות על עולמם הפרטי והאישי.

סרט יוצא דופן נוסף שנוצר באותה שנה הוא הסרט: 'לזכרו' שהופק גם הוא על ידי בנות מגמת קולנוע באולפנת להב"ה בקדומים. זהו סרט עלילתי ומפתיע שעסק במדריך בבני עקיבא המארגן את חניכיו לטקס לזכרו של יצחק רבין ז"ל, אולם נאלץ להוציאם משם בשל הבוז שהוא סופג מאנשים בכיכר רבין.

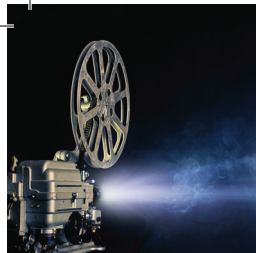
לאור התחושות הקשות שרווחו בציבור הדתי לאומי נראה שאין זה מפתיע שסרט זה צץ ועולה דווקא בשנה זו ובהקשר זה ומבטא את תחושתם כחריגים ומודחים במדינתם.

אולם כפי שאמרתי, לרוב כשתלמידים נשאלים "על מה מעניין אתכם לעשות סרט?" הם מיד נזרקים אל הנושאים שהזכרתי ולא לפוליטיקה או להתנהלות במדינה.

ואכן ניתן לראות שוב שבשנה של פינוי עמונה (2016) יצרו תלמידות האולפנה בעפרה סרט על הפינוי

מתוך הסרט 'המזודה'

מתוך הסרט 'לפתח הר געש'

שזה נושא שחשוב לתת לו במה ולוגם בשל העובדה שהתקשורת הישראלית אינה עושה זאת מספיק.

גם בנות מגמת הקולנוע באולפנות שדות נגב שבעוטף עזה הפיקו שני סרטים העוסקים בקסאמים ובעצם מתארים בסרטים עלילתיים את החיים הבלתי אפשריים שלהן באזור זה.

הסרט 'שגרת חירום' מתאר בסרט עלילתי התמודדות של נער עם חרדותיו בטיפול קבוצתי במרכז חוסן, חוויה שמזכרת מאוד לבנות רבות באולפנה זו.

הסרט 'נקודת אור' מספר את סיפורה של ילדה מתבגרת ששכלה את אביה בצוק איתן ומתמודדת עתה עם המצב הביטחוני בעוטף עזה.

שני הסרטים נעשו מתוך חייהן של היוצרות ממש. רגעים שהן חוות בימים אלו והן מניחות על המסך באופן אותנטי ומרגש המדגים את האיום הקיומי היום יומי שלהם בעוטף עזה.

בסרטים הללו אין שום ביטוי למחאה פוליטית על המצב בו נמצאת המדינה ועל הגורמים האפשריים למצב הזה. יש בהם קבלה שקטה של המציאות, וניסיון להתמודד איתה מנקודת מבטם כבני נוער, כנערות השבויות במציאות נתונה.

אבל גם תחת שעשוע אינטלקטואלי נחבאים זרמים אידאולוגיים המרחפים בחלל גוש עציון על השאלה: מתי וכיצד יגמר המאבק בינינו לבין שכנינו?

במהלך השנים נעשו סרטים נוספים המחזורים להוויה הפוליטית, סרטים שעסקו בעיקר בפחדים מפני פיגועים והתוצאות שלהם, אך שוב, כמובן מפני שהם מחזורים ישירות להוויית החיים של תלמידינו ולא לסוגיות 'פוליטיות' מרוחקות.

בדומה לכך נעשו בשנה שעברה (תשע"ט) שלושה סרטים שעסקו באיום של הקסאמים שנורים מרצועת עזה על חיי הנוער.

הסרט 'לפתח הר געש' שהופק באולפנות אור תורה אוריה בגוש עציון עוסק בגיבור שהוא צלם שחי שנים רבות בניו יורק, הנוחת בארץ ללא הודעה מוקדמת ומגיע לבית אחותו, שגרה ביישוב בעוטף עזה. הגיבור, אריק, מפספס ביום את האזכרה של אמו, אך מגיע בדיוק לתקופה של מתח ביטחוני, טילים ואזעקות "צבע אדום". מתיחות בחוץ ומתיחות בבית. היוצרות מעידות בתיק ההפקה שלהן שידעו מראש שיעסקו באיום הקסאמים. הן אומנם לא גרות בעוטף עזה אך בכל זאת החליטו

מתוך הסרט 'נעליים'

**לאזרחים מן השורה הוא חשוב בגיבוש אישיותם
הבוגרת וגם התפיסה שיש ביכולתם להשפיע
וליצור חיים טובים ומשמעותיים בעזרת כשרונם
היצירתי.**

אני מבקשת להודות **למורים שלנו** על עבודה מסורה של לילות כימים עם תלמידינו. עבודת ההפקה דורשת מהם היענות בכל שעות היום והלילה לשאלות תלמידים שמצויים באמצע תהליכי ההפקה, בכתיבה, בצילומים ובעריכות.

אני מבקשת להודות **למנהלי בתי הספר** שמבינים את צרכי המגמה המורכבת והיקרה הזו ונענים להם.

ואני מבקשת להודות **לתלמידים** שמתפים אותנו בסוגיות משמעותיות מעולמם ומאפשרים לנו להבין דרך הסרטים שלהם את התהליכים שאנו עוברים כחברה.

(תודה למדריכה אור מנחם על הסיוע באיתור הסרטים.)

השאלה על העובדה שבני הנוער אינם רואים את עצמם מגיבים או מבקרים את המציאות הפוליטית, החברתית והמדינית בסרטיהם נשאלת גם לאור העובדה שבשיעורי התקשורת קוראים התלמידים טקסטים מהעיתונות היומית ונדרשים לבקר אותם תחת קטגוריות של עמדות של עיתונאים ויחסי משטר ותקשורת. בשיעורי הקולנוע צופים התלמידים בסרטים אקטיביסטים ודוקו-אקטיביסטים בהם משמיעים היוצרים את קולם ביחס לעוולות ולליקויים חברתיים ופוליטיים.

אולם כאמור, הקולנוע הצעיר של בני הנוער הוא קולנוע אישי, העוסק בסוגיות ובחוויות אישיות. **התייחסות כל שהיא בסרטיהם למה שמתרחש במדינה תופיע בהקשר זה בלבד.**

מטרת מאמר זה היא להסב את תשומת ליבם של מורי הקולנוע והתקשורת לעובדה זו. עיסוק בפוליטיקה אמנם אסור במערכת החינוך, אך **חינוך למעורבות אזרחית, חברתית ופוליטית במציאות הישראלית לקראת יציאתם לחיים והפיכתם**

אגדה ציונית

על יצירת הסרט 'אני ציונה'

כורת גמרא // מרכזת מגמת תקשורת באולפנת אמי"ת נגה, בית שמש
בימוי: אסיה סטיה / צילום: ספיר רוס / עריכה: נאוה קלר

כדי לגלות מה היא החליטה תצטרכו לראות את הסרט.

אסיה אספה ותעדה מקרים שקרו לה שהם ביטוי לגזענות. המקרים הקטנים האלה שכאילו "באים אליה בטוב", אבל עדיין מאוד מכעיסים. אמנם הם לא בגדר אפליה, אבל אסיה שאלה: "האם אני צריכה את זה?"

דיברנו על כך שיש פערים שלא פשוט לפתור. לא כל אחד יכול להרשות לעצמו לזכות על ההזדמנויות שמוענקות לו כזכות יתר כדי ללמוד, להתקדם ולמצות את היכולות, בלי התמיכה שהממשלה נותנת.

בין השאר אסיה סיפרה על אימא שלה, שבעבודה קוראים לה בשם הכללי "רחל", כמו שקראו לעובדת האתיופית לפניה, כי לא מצליחים להגיד את שמה באמהרית. זה סיפור קטן ומקומם, אבל האם זו גזענות? או שרק מכות של שוטרים נלעך ממוצא אתיופי זו גזענות? כאשר סיפרנו על המקרים לבנות אחרות ממוצא אתיופי הן הזדהו עם השאלה ואמרו שמקרים דומים קורים להן כל הזמן. בנקודה זו כבר הבנו שהסיפור מעורר הזדהות רחבה יותר מאשר רק תחושה של אסיה.

בשלב מסוים נפגשנו עם ענת עיר-שי שהיא אחת המנחות בתחרות תסריט יהודי-חברתי. היא הציעה שהסרט יהיה בסגנון "מוקומנטרי". כלומר סגנון הצילום דומה לדוקומנטרי, אבל בעצם הכול מבוים.

לפעמים הרעיון לסרט מתחיל בשיחת מקרית. ישבנו בכיתה וחשבנו על רעיונות לסרט גמרא. אחד הנושאים שעולים לא פעם עם תלמידים זה היחס ל"אחר", ובתוך זה היחס שזוכים לו בני הקהילה האתיופית. חלק מהבנות סיפרו על כל מיני מקרים שקרו להן, ואחת הבנות, נערה בשם אסיה, סיפרה כי היא נסעה לבקר עם חברתה במכונה קדם צבאית ששתיהן רצו להתקבל אליה אולם כבר בהתחלה הן הבינו שיתקבלו בכל מקרה, פשוט כי הן אתיופיות. שאלנו איך הן הגיבו לידיעה הזו. אסיה אמרה שהיא שמחה, אבל החברה שלה, ששמה ציונה, כעסה מאוד. מדובר בנערות אינטליגנטיות ומוכשרות שהיו יכולות להתקבל למכונה לא רק על תקן "האתיופיות".

בעקבות הסיפור התנהלה בכיתה שיחה מרתקת על הדברים שמגיעים כזכות יתר, על השאלה על אלו "קביים" הניתנים לאנשי הקהילה האתיופית הן היו רוצות לזכות, מהי בעצם גזענות, מהי "אפליה מתקנת" והאם ניתן להגדיר את זכויות היתר כמתן הזדמנות שווה עבור אנשים שבאים מרקעים סוציו-אקונומיים מגוונים.

הצענו שזה יהיה הבסיס לסרט. ההתחלה היא הביקור במכונה, הסוף הוא כשהדמות מחליטה אם ללכת ללמוד במכונה או לא, אבל מה קורה באמצע?

האמת היא שאסיה התלבטה עד הסוף מה צריכה להיות ההחלטה של הגיבורה, ללכת למכונה או לא.

השני אירע בתחילת השנה. בכניסה לאולפנה פגשתי שומרת נחמדה ממוצא אתיופי. היא סיפרה לי ששמה ציונה, אז סיפרתי לה על הסרט שעשינו ועל הדילמה. היא סיפרה שהיא הלכה למכינה לפני מספר שנים, והיא יודעת שקיבלו אותה רק כי היא ממוצא אתיופי, ובכל זאת זו הייתה אחת השנים המשמעותיות בחייה. **אין מה לומר, לפעמים המציאות עולה על כל דמיון או לפחות בקנה אחד איתו.**

אני מרגישה זכות שניתנה לי לנהל את הדיאלוג עם תלמידות חריפות, בוגרות, בעלות עמדה והבנה כי החיים מורכבים. מצד שני אני מקווה שמי שיצפה בסרט יעצור ויחשוב מה הוא יכול לעשות כדי ליצור תחושת שייכות והזדהות של כלל האזרחים במדינת ישראל, כי אחרת לא למדנו מספיק ב-70 שנים של קליטת עלייה.

אני ציונה, אולפנת אמי"ת גה, בית שמש

ישבנו וחשבנו איך אפשר להפוך את כל המקרים הללו לסיפור קולנועי.

אחת ההחלטות שקיבלנו (אפילו שאסיה בהתחלה התנגדה קצת) הייתה שאסיה תגלם את הגיבורה. חשבנו שהיא יכולה להבין ולייצג את הסיפור באופן הטוב ביותר. החלטנו להחליף את שם הגיבורה ל'ציונה' כשם של חברתה במציאות, כדי לסמל את הסיפור הציוני. ההחלטה כי אסיה תהיה גם בימאית וגם שחקנית חייבה את שאר הבנות לעזור יותר בבימוי, והגענו עם הצוות להסכמה גם בעניין הזה. בתמורה אני הסכמתי, בפעם הראשונה מאז שהתחלתי ללמד, לשחק בתפקיד המנהלת המעצבנת של המכינה. אל תדאגו, זה לא יקרה יותר...

יצאנו לצילומים, אחר כך עריכה, ויצא סרט "אני ציונה".

לסיום אני רוצה לספר על שני מקרים נוספים שקרו אחרי שהסרט הסתיים.

הראשון אירע בקיץ האחרון לאחר מותו של הנער סלמון טקה, מירי לא מכוון של שוטר. מקרה שכוכר הצית הפגנות של ציבור רחב, בעיקר מבני הקהילה האתיופית. הבנות סיפרו אחר כך על תחושה קשה של חוסר שייכות, על גזענות ועל אפליה.

על הסרט "שינוי באופק" הופק בישיבת אמי"ת נחשון בבית שמש

אילנית ימיני // מדריכה ארצית בשפ"י, מובילת תחום המיניות הבריאה ומניעת פגיעה בחמ"ד

ביטויי אמפתיה ואף על פי כן תמיד נוכח הקושי, הקושי להכיל את המורכבות. האם להכיל? את מה להכיל? כיצד להכיל?

בהיותנו מאמינים בתורה שניתנה למשה מסיני ומתוך שאנו מחויבים להלכה, אנו מאמינים כי יחסי אישות וקשר מיני מותר שיתקיים רק בין איש לאשתו. כשאנו מחנכים לחיי משפחה, כוונתנו היא חד משמעית, למשפחה שהזוגיות בה היא בין גבר לאישה. הפסוק "ודבק באשתו" מציג את החזון, את האידיאל הזוגי. לעומתו איסור משכב זכר מחדד את המעשה הזוגי שאין לו מקום בעולמנו הדתי.

ואם אין למעשה מקום בעולם הדתי, האם יש מקום לנער הומו-דתי? לנערה שמאמינה שהיא לסבית אך מאמינה באותה העוצמה בקב"ה ובמצוותיו? האם יש להם מקום בבתי החינוך שלנו? בקהילותינו?

בשאלות אלו עוסק הסרט "שינוי באופק". בסרט שהפיקו תלמידי מגמת התקשורת בישיבת אמי"ת נחשון בבית שמש, אנו פוגשים את אופק. אופק מדריך בבני עקיבא, לומד בישיבה, מקפיד על תפילה ואף ניכר מהמתואר בסרט כי הוא דבק בזהותו הדתית. יום אחד לאחר פעולה לחניכים בנושא המשפחה הוא מגלה לחברו הטוב יאיר, המדריך שאיתו בסניף כי הוא הומו. יאיר מתקשה להכיל את העניין ומבקש מאופק ללכת לטיפול "למען החניכים". כאשר אופק מסרב יאיר דורש ממנו לעזוב את תפקיד ההדרכה ואף מטיח בו

"מה את מצפה ממני? כיצד עליי להתייחס לתלמיד כזה שלומד אצלנו כאן בישיבה?" שאל אותי ר"מ בסדנא שהעברתי בחדר המורים בנושא: "התמודדות עם סוגיית הזהות והנטייה המינית בחמ"ד". "מה עליי לומר לתלמידה שחושפת בפניי כי בניגוד ליתר הבנות בכיתה, היא כלל לא מתעניינת בבנים ודווקא חשה שהיא מאוהבת בחברתה לשכבה?" שאלה מחנכת באולפנה תורנית במרכז הארץ. "ובכלל, איך מחנכים בעולם בו הכול מותר והכל בסדר והעיקר שהילד יהיה מאושר?"

שאלות מעין אלו מופנות אליי רבות במפגשי עם אנשי החינוך. מעניין הוא שגם כאשר אני מזמנת מתוקף תפקידי לשיח על נושא אחר כמו חינוך למיניות בריאה או סתם על שלבי התפתחות וגיל ההתבגרות, די מהר עולה וצפה לשיח סוגיית הנטייה החד מינית, ומשעלטה, היא טעונה ואמציונלית. נדמה כאילו אי אפשר להישאר אדישים אליה.

בכל דיון בנושא עולות תהיות, נשמעות שאלות ובצדן מנעד רחב של רגשות כגון כעס "על העולם הזה שהשתגע", בהלה מהמפגש והציפייה להתמודד עם הסוגיה, דאגה לתלמידים, לילדים הפרטיים, כאב על המצב ועל ההורים, חוסר אונים וזעזוע, לעיתים גועל ודחייה וכל כך הרבה מבוכה מהחשיפה לתוכן שאמור להיות אינטימי, פרטי ואישי. אין אנו מורגלים בשיח על מיניות כלל, ודאי מביכה אותנו המיניות שאיננו מכירים ואף מתקשים לקבל. ובצד המבוכה, הבהלה והכעס נשמעים

בדבריו: "או שאתה דתי נורמלי או שאתה חילוני!" והוסיף "תבחר".

האם באמת זו שאלה של בחירה? האם ניתן לבחור את הנטייה המינית?

עוד בטרם אתייחס לסרט וכיצד ניתן להשתמש בו ככלי לעבודה חינוכית, אנסה לשפוך מעט אור על הבנת הזהות והנטייה המינית:

זהות מינית ונטייה מינית, דהיינו: כיצד אני חווה את עצמי ולמי אני נמשך, הם נושאים שנמצאים עדיין במחקר. גם ברמה הביולוגית וגם ברמה הפסיכולוגית, אין קונצנזוס על הבנת התופעות. מה שכן ידוע הוא שהנטייה המינית היא תוצאה של תהליכים ראשוניים מאוד. הם אינם מולדים, אך נקבעים בגיל צעיר מאוד. חוקר בשם קינסי שחקר את המיניות במשך שנים, גילה במחקרו כי רוב האוכלוסייה הינם הטרוסקסואלים אקסקלוסיביים, כלומר נמשכים לבן המין השני בלבד. אחוזים בודדים הינם הומוסקסואליים אקסקלוסיביים, כלומר נמשכים לבן אותו מין בלבד. בנוסף לממצאים בלעדיים אלה, גילה שיש אחוז שנמצא על הרצף. עבור אותם אלה שעל הרצף הנטייה גמישה ויכולה להשתנות. זו עובדה חשובה משום שהיא מאפשרת לנו, העובדים עם בני נוער, לדעת כי בגיל ההתבגרות כאשר באופן טבעי מופיעות מחשבות ופנטזיות ואפילו עוררות כלפי בן אותו המין, אין זה בהכרח עדות לנטייה מינית מובהקת. רוב בני הנוער בחמ"ד אינם חווים התנסויות ומגעים מיניים, אך חשוב שנדע כי גירוי או אפילו התרגשות מחיבוק תמים יכולה לעורר בגיל הזה שאלות לגבי זהות ונטייה. חוויה של התנסות מינית משמעותית בגיל הזה עלולה להשפיע על הגדרת הזהות בטרם עת ומשום כך המסר החינוכי האוניברסלי יהיה לדחות התנסויות משמעותיות כדי לא לדחוף ולהתקבע על הנטייה ועל אובייקט המשיכה בגיל צעיר (ודאי שהנטייה כללית זו מתיישבת עם תפיסתנו התורנית). עבור האחוז מכלל האוכלוסייה שנטייתם היא הומוסקסואלית אקסקלוסיבית, כלומר משיכתם מובהקת לבני אותו

המין והמחשבה על קשר גופני עם בני המין השני מרתיעה אותם - קונפליקט הזהויות עלול להיות הקשה ביותר. מחקרים מראים נתונים סטטיסטיים לגבי היקף התופעה באוכלוסייה ומדברים על בין 4%-10% בקרב גברים ועל 2%-4% בקרב נשים. מאבקים ציבוריים ואג'ודות שונות מעצימים את הערפל לגבי תהליכי התפתחות הזהות והנטייה ולגבי שכיחותם. הערפל מתעצם גם כשמדברים על סוגיות בעולם ההלכה. על כל פנים, מיניות בין שני גברים או בין שתי נשים - אסורה, וזאת על פי דעת כל הפוסקים.

כיצד מרגישים נערים ונערות התוהים באשר לנטייתם החד מינית?

ברוב המקרים עצם המחשבה על האפשרות שאני כזה יוצרת תפיסה עצמית של שונות, של "אחרות". כשהם בראשית הגילוי ועדיין לא ברור להם מה קורה, הם מרגישים שמהו אצלם לא בסדר, לא כמו כולם. בהמשך רבים יחוו מבוכה, אשמה, דכדוך, יסתירו סוד, יפעילו מגנוני פיצול שיגנו עליהם מהמפגש עם האמת והכאב ותחושת הבדידות. אלו הן חוויות פנימיות מורכבות. לעיתים הן עלולות לדחוף לניתוק ממשפחה, מחברה, מקהילה ולחיפוש אחר קשר ואהבה במקום בו יחוו שייכות, בו יהיו עם עוד אנשים כמותם גם אם במחיר סיכון.

ובתוך המורכבות הזו, עלינו לפתח התייחסות לפתח גישה כיצד נוכל להיות שומרי הלכה ובכל זאת להכיל מצבי מורכבות.

הסרט מזמין אותנו להתבונן ביחס שלנו כפרטים, כציבור וכקהילה לאחר ולשונה. הוא מעלה דילמות ערכיות כגון: אחריות (לחניכים וחיוכם), חברות, כבוד האדם (ופרטיותו), אמון ויושרה ומעל הכול הסרט מאתגר אותנו לבחון את יכולת ההכלה שלנו למצב מורכב של מפגש עם תלמידים / חברים המתמודדים עם קונפליקט הזהויות, הזהות הדתית מול הזהות המינית.

ולא יתממש החזון האידיאלי של הזוגיות כפי שמצופה על-ידי התורה, על-ידי ההורים ומקובל בחברה דתית. בהיות הנער או הנערה דתיים, עובדי ה', נאמנים למצוותיו הכמהים לזוגיות, למשפחה ולילדים עלול הקונפליקט התוך אישי וההתמודדות הבין אישית עם חברים ומשפחה להוביל לסערת נפש, ולא פעם לכאב נפשי עמוק, לדכדוך ואף לדיכאון, ומעמיד את המתמודדים איתו במצב סיכון. משום כך לא נוכל להרשות לעצמנו להפקיר את ילדינו הנבוכים, החשים אשמה על מחשבה או נטייה ויהיה עלינו להושיט להם יד.

בהרצאה שנשא הרב יובל שרלו בנושא הוא הרחיב עוד את הגדרת תפקיד אנשי החינוך וציין כי למרות שעל פי המחקר התופעה הלהט"בית מקיפה אחוזים ספורים בלבד באוכלוסייה ובקרב התלמידים, הנושא מעניין ומעסיק 100% מכלל תלמידינו. הם עסוקים בתפיסת ההלכה לנושא, ביחסם של הר"מ והמחנכת למכריהם בעלי הנטייה החד מינית וכיוון שהם רואים בדמות הרב "נציג אלוקים עלי אדמות", הם גוזרים מכך על יחסו של ה' כלפי בעלי הנטייה ומעצבים את יחסם וקרבתם לה' ולתורתו בהתאם. על כן תפקידנו יהיה לנסות למנוע את עימות הזהות האישית עם הזהות הדתית. למנוע התנגשות בעוצמה גדולה הן בקרב בני הנוער המתמודדים בעצמם עם נטייתם והן בקרב חבריהם הבוחנים את זהותם ויחסם לדת.

אחד החששות המועלים באשר לקיום שיח בנושא בכיתות הוא החשש למתן הלגיטימציה לאיסור. "אם נדבר על כך או נראה סרט כזה עלולים תלמידינו לחשוב כי אנו נותנים לגיטימציה לנערים כמו אופק".

כאן המקום לחדד ולהבהיר כי יש להבחין בין המעשה שיש עליו איסור מוחלט ובין הנטייה שאין בה מעשה. אופק לא עשה שום מעשה אסור, הוא מתמודד עם שאלות של זהות, אפשר שהן מוחלטות כפי שהוא מציג זאת בסרט ואפשר שאלו מחשבות הנובעות מידע מועט או חוויה שעבר. דיבור על התמודדות עם נטייה והכלת המתמודדים אינם

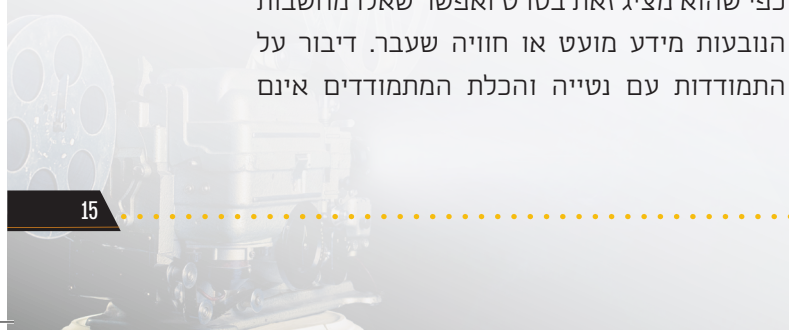
גם על הציפייה להכלה אני שומעת לא פעם קול טרוניה: "האם חייבים להכיל את הכול? מי אמר שבכלל מותר להכיל תופעות כאלה?"

אחדד ואבהיר כי הקריאה להכלה אינה להכלת מעשים או דרך, אלא קריאה להכלה במובן האנושי, תמיכה נפשית, הכלה שיש בה החזקה מעל מים סוערים, ולא אגזים אם אומר הכלה שהיא הצלה. אנו יודעים כי כמעט כל הנערים והנערות החשים כי נטייתם מובהקת עוברים דרך המחשבה האובדנית וכי אחוז לא מבוטל בקרב המתאבדים הם על רקע נטייה וזהות מינית. כך שהציפייה מאנשי החינוך להכלה נובעת מההבנה כי מדובר בחשש פיקוח נפש או פיקוח נפש ממש.

הכלה כוללת התייחסות אמפטית, הקשבה, הכוונה וליווי. כמו כן, המסר הפשוט והנכון "אתה חלק מאתנו", "את חלק מאתנו", הינו מסר שמאפשר להמשיך ולהתמודד עם המורכבות האישית בתוך חברה תומכת. רבים מהנערים והנערות המתמודדים סיפרו כי למסר זה הייתה השפעה מכריעה ומרפאת על המסע האישי שעברו.

בהתייחסו לתפקידנו, מחנכי החמ"ד, כתב הרב אבי גיסר, ראש מועצת החמ"ד: "דווקא מתוך עמדתנו הדתית וכחלק מן החובה ללוות את התלמידים גם במצבי קונפליקט ומשבר, אנו נדרשים להתייחס ולטפל מתוך אחריות מלאה וזהירות מרובה במצוקות ובקשיים של מתבגרים ומתבגרות שהם ילדינו ותלמידינו הנמצאים בקונפליקט, ולעתים קרובות גם בקושי אישי, בפחד וחרדה, בסערה נפשית ובמצוקה אישית עמוקה, הגובלת בפיקוח נפש". בדבריו אלה סייע לנו בהגדרת תפקידנו: עלינו ללוות את תלמידינו, להיות איתם בשאלות ובמסע בירור הזהות, למנוע פיקוח נפש ולצמצם את המצוקה.

עלינו להבין כי קונפליקט כזה המתחולל בנפשם של בני ובנות הוא קרקע פורייה למצוקה. עצם הבנת השונות במצב בו יש תחושה של "אין מוצא", יוצר מתח פנימי המתעצם נוכח ההכרה כי ייתכן

לדבר במרחב החינוכי, תהיה הפנייה לכתובות שהשיח איתן אינו מתאים לעולמם הערכי והרוחני של התלמידים והתלמידות שלנו ולמעשה תהיה זו נטישתם בעולם בוטה, מסוכן ולא מוגן. לא פעם שמעתי מבוגרי ובוגרות החמ"ד שנטייתם חד מינית כי זהו מדרון חלקלק, והדרך לניצול, לפגיעה מינית ולמחלות קצרה ביותר, וכך גם לדיכאון ואובדנות.

משום כך נראה לי חיוני כל כך להכשיר עצמנו, אנשי החינוך, לשיח עם תלמידינו בנושא, להיעזר ביועצות וביועצים בבתי הספר ובמדריכות והמדריכים האמונים על הנושא. אבקש להציע להיעזר בסרט "שינוי באופק" ולהעלות את הנושא לדיון הן בחדרי המורים והן בכיתות. שיח שראשיתו בחדר המורים תכליתו תהיה לסייע בידי אנשי החינוך להבין את המצוקה של המתבגרים הנמצאים במצב הזה, להכיר את הקשיים, להוסיף ידע ולברר עמדות על מנת לייצר הבנה רחבה יותר ולגבש עמדה וגישה אנושית וחינוכית מתוך הכרות מעמיקה עם המורכבות שמציפה הסוגיה בקרב התלמידים ובכל קהילה וקהילה.

עם התלמידים בכיתות נבקש להשיג את המטרות הבאות:

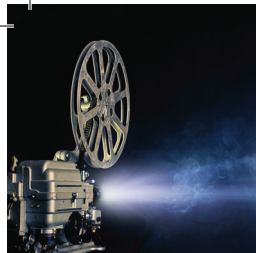
- לסייע לתלמידים בגיבוש זהות אינטגרטיבית - שתכיל גם זהות דתית וגם מינית.
- להקנות ידע התפתחותי ותורני ביחס לסוגיית הנטייה והזהות המינית.
- לקיים שיח רגשי על נושא רלוונטי ומורכב ובכך לאפשר רגיעה ואיזון.
- להציע לתלמידים לראות בנו "כתובת לפנייה" בהתמודדות עם שאלות זהות בכלל ומצבי מצוקה בפרט.
- להעניק לתלמידים המתמודדים עם סוגיית הנטייה לחוש רצויים ואהובים, מוגנים ובטוחים בקהילת בית הספר ובקהילה הדתית ככלל ובכך להעניק להם תקווה.

מתן לגיטימציה למעשה אסור כי אם מתן מענה לשאלות המציקות לרבים מבני הנוער שלנו. לא כולנו מעוניינים להוות "כתובת לבני נוער בחיפוש הזהות", אך אם אנו מבינים את חשיבות נוכחותנו עבור תלמידינו כולם, יהיה עלינו לעבוד על עצמנו ולדון אותם לכף זכות. מי שעזר לי לעשות את התנועה הנפשית הזו היה ד"ר ברוך כהנא, פסיכולוג בעל ניסיון בליווי בני נוער דתיים שמצוקתם הנפשית נבעה מהתנגשות הזהויות. וכך הוא אומר:

"כל נער ונערה המתעקשים לשמור על זהותם הדתית ולקיים את מצוות ה' בצד היותם בעלי נטייה חד מינית הם לא פחות מצדיקים, שהרי בקלות הם יכלו לוותר על הכול, לכעוס על ריבונם של עולם ועל הניסיון הקשה שהעמיד בפניהם, ובכל זאת בחרו להמשיך להיות נאמנים לה' ולתורתו".

חשוב שנפנים מסר זה ונשמיע אותו לתלמידינו. שיחוש את היכולת שלנו להיות בעין טובה עבור נערים כמו אופק שמחשבותיו והתמודדותיו קשות ואת הנכונות שלנו להגן ולמנוע נידוי ודחייה כפי שנכפה עליו בסרט.

ועוד באשר לקיום דיון בכיתות - עלינו לדעת כי גם לשתיקה יש מחיר. הנושא הלהט"בי (לסביות, הומואים, טרנסג'נדר וביסקסואל) מדובר ונוכח בכל המרחבים בהם נמצאים תלמידינו, ברשת, ברחוב, במצעדים, במדיה ובבתים. הסרט יצא לאוויר העולם כיוון שבני הנוער שלנו חשופים לנושא ומתמודדים איתו. רבים מהם פגשו חבר או חברה "שיצא מהארון", קרוב משפחה שחי חיים זוגיים חד מיניים ואם לא במפגש אישי, במפגש עם דמויות מעולם התקשורת והבידור שזהותם מוחצנת ומפורסמת. אם לא נדבר אנחנו - אנשי החינוך בחמ"ד, ייספגו תלמידינו את גישתם הערכית מערכי העולם הכללי. כל מה שלא נדבר בעצמנו יילמד על-ידי אחרים. בנוסף, אי מתן מרחב מוגן לשיח עלול להביא להסתרה, הכחשה, ניכור, התמרמרות, דחיה, בדידות, עזיבת אורח החיים הדתי, צמצום מרחב הבחירה וחוסר אפשרות ליצירה של תהליך בריא לברור הזהות והנטייה. כאשר אין עם מי

מסרים מרכזיים:

- בגיל ההתבגרות אנחנו מעצבים את זהותנו ומגלים גם את הנטייה.
- אם הייתה התנסות אין משמעה תמיד הגדרה חד משמעית. אל תמהרו להגדיר את נטייתכם או נטיית חבריכם.
- התמודדות עם גילוי נטייה חד מינית אינה פשוטה – אל תישארו לבד, שתפו מבוגר משמעותי שאתם סומכים עליו.
- אם תלמיד רוצה להיחשף - נמליץ לו לעצור ולחשוב מול מי, כיצד ומה תהייה ההשלכות – לא קל להתמודד עם התגובות.
- "יציאה מהארון" ברשת היא רעיון לא טוב. זהות המינית והנטייה המינית היא פרטית ולא לדיון ציבורי ברשת.
- אם הנטייה ברורה וחד משמעית יש מקום לעבד את התחושות, התהיות וההשלכות עם דמות טיפולית מלווה. לא מדובר על טיפולי המרה כי אם על טיפול רגשי לסיוע בהתמודדות.
- אנחנו פה בשבילכם - להגיש עזרה, להקשיב ללחות ולכוון. אתם חלק מאתנו. כולנו ילדי של הקב"ה, וגם אלו שנטייתם חד מינית - יש להם מקום בעולמו ומכאן שבעולמנו ובקהילתנו.
- "נוח לו לאדם שיפיל עצמו לכבשן האש ואל ילבין פני חברו ברבים" (כתובות ס"ז). לאיש אין זכות לפגוע בפרטיות ובחסינות ולחשוף בניגוד לרצונו את מי שנטייתו חד מינית ו"להוציאו מהארון".
- יש לבסס את התודעה כי מדובר בנטייה, לא במחלה ולא בסטייה.
- על איש החינוך להוות דוגמה אישית לאהבת הרע ולדחייה של כל הבעת דחייה אישית או גזענות.

להלן הצעה לשיח ומפגש בכיתה:

(שיח בכיתות יש לקיים רק לאחר התייעצות עם יועץ או מדריכה בנושא, בירור עמדות וליבון אישי של הנושא).

נפתח ונאמר כי על פי הסטטיסטיקה והידע המחקרי הקיים, בני נוער רבים עסוקים בשאלות לגבי נטייה וזהות מינית ובקרב הנוער הדתי עולות גם שאלות לגבי יחס היהדות לנושא ולאילו שנטייתם היא חד מינית. יש מי שנושא זה ממש מאיים על נפשו, לכן החלטנו להקדיש מפגש לנושא ולאפשר שיח לבירור הסוגיה.

נבקש מהתלמידים לקיים שיח מכבד ורגיש בהנחה שגם בכיתה שלנו יש מי שמכיר אדם קרוב שמתמודד עם נטייתו החד מינית.

לפני הצפייה בסרט נשאל:

1. איזו הרגשה, תחושה או מחשבה עולה בנו כשאנו שומעים על הנושא? תלמידים ישתפו ברגשות ומחשבות.

2. מה ידוע לכם על נטייה מינית? מה שמעתם על כך?

יש להתייחס לידע שהעלו התלמידים, לתקן אמירות שגויות, להעביר ידע בסיסי, להתייחס לאמונות שגויות שעלו ולבסס מסר של סובלנות.

3. האם לדעתכם הציווי "ואהבת לרעך כמוך" מתייחס גם ליחסינו למי שנטייתו היא חד מינית?

בשלב זה נשאיר את השאלה פתוחה.

- צפייה בסרט "שינוי באופק" <https://youtu.be/i1zM2rqxLDE>

לאחר הצפייה בסרט נזמין את התלמידים להעלות תגובות ראשוניות והדהודים.

אלו רגשות ומחשבות עלו בהם בעקבות הצפייה בסרט?

האם לדעתכם יש אופק לילדים כמו אופק? יש להעביר מסר של תקווה ואופטימיות בהתאם לערכים שלנו.

בשתי האפשרויות לפעולה נכון להתייחס לשאלות הבאות:

יאיר אומר לאופק: "אתה לא יכול להיות דתי עם נטיות הפוכות – זה לא הגיוני". מה דעתכם על כך? האם אפשר להיות דתי הומו או דתיה לסבית? מה לגבי תפקיד המדריך בסניף בני עקיבא?

איך נכון להגיב אם חבר משתף בנטיות המיניות שלו – כיצד ניתן להיות "שומר נפשו" של אחינו המתמודד?

האם יש לנו מקום כקהילה, בחברה, בסניף, למתבגר עם נטיות חד מיניות? מה התפקיד שלנו כחברים וכקהילה ביחס למתבגרים כאלה?

האימא, מוועד הורי הסניף, בוחרת לעדכן ולשתף הורים באשר לסוד של אופק. באלו ערכים היא פוגעת והאם לדעתכם היא עוברת בכך על איסורי תורה? נסביר לתלמידים כי במעשיה חושפת האם את אופק בניגוד לרצונו, פוגעת בפרטיותו ובכבודו ואף מסכנת אותו. היא ללא ספק מלבינה פניו ואינה מקיימת את הנחיית חכמים: "נוח לו לאדם שיפיל עצמו לכבשן האש ואל ילבין פני חברו ברבים" (כתובות ס"ז).

מהי לדעתכם התגובה הראויה והמצופה ממבוגר שנחשף לנטייה חד מינית של נערה או נער?

הסרט מסתיים בצביעת הקיר בסניף ובהתבוננות של יאיר על הפסוק "ואהבת לרעך כמוך". האם הוא נהג על פי הציווי? מה יהיה הביטוי המעשי בהקשר הזה שיאיר יכול לקיים?

ובחזרה לשאלה שנשאלה לאחר הצפייה, האם ה' מצפה מאתנו למלא את הציווי "ואהבת" גם ביחס לחברים המתייגים עצמם כלהט"בים?

ניתן יהיה לבחור את אחת האפשרויות הבאות או לשלב בין השתיים:

אפשרות א':

נזמין את התלמידים לראיין את גיבורי הסרט ולהעלות שאלות שהיו רוצים לשאול את יאיר ושאלות שהיו רוצים לשאול את אופק. נכתוב את השאלות על הלוח. נוודא שעולה השאלה – כיצד הרגשת עם היחס של החבר שלך אליך ומה היה לך הכי קשה בסיטואציה?

נבקש מתנדבים שישחקו את דמויותיהם של יאיר ואופק ויענו על שאלות הריאיון. נוכל להחליף שחקנים ולהציג גם את דמות האם.

נזמין את התלמידים לשתף מה התחדד להם עכשיו לאחר ששמעו את הקולות השונים.

נשאל: לסרט קוראים "שינוי באופק" – אלו שינויים צריכים להיות בתגובות של האימא, של יאיר ושל החברה כדי שלאופק יהיה אופק?

אפשרות ב':

נעלה את השאלות הבאות לדיון:

מה לדעתכם הקושי המרכזי של יאיר ביחס שלו לאופק? מדוע הוא כל-כך נסער?

יאיר הולך עם חולצת "שומר אחי" – על מי או מה הוא מנסה לשמור לדעתכם? האם זה תפקידו? מה מניע אותו?

אופק מסרב ללכת לטיפול – אתם יכולים להבין מדוע? מה גורם לו לסירוב הנחרץ הזה?

כשאופק מסרב לטיפול אומר יאיר: "אני ויתרתי... אתה חייב לעזוב את ההדרכה, אם לא תעזוב אני אהיה חייב לספר להורים של החניכים" – האמנם הוא חייב? האם בכלל מותר לו? האם נכון לוותר על חבר ולהרים ידיים?

ולכם אנשי החינוך:

תלמידינו נמצאים בשלבים של בניין זהות, עוברים מסע, ועלינו ללוותם בתהליך הבריור ללא בהלה. לא נדחוף לשום כיוון. מחד, לא נגדיר סופית, ומאידך, לא נבטל ונכחיש את האפשרות שאכן זה המצב. נשתדל למנוע את עוצמת ההתנגשות בין הזהויות של תלמידינו המתמודדים עם סוגיית הנטייה וקונפליקט הזהויות, ניתן מקום לתהליך אישי ולשיח חברתי בבתי החינוך ובקהילה ובעיקר נפתח את ליבנו ובכך נציל חיים.

לסיום, אודה לתלמידי ישיבת אמי"ת נחשון על האומץ לעסוק בנושא, לרויטל שטרן על ההזדמנות להעלות מאמר זה ולכל מי מכם שייקח על עצמו להיות מורה נוכח ושאל, כלומר דמות שניתן לפנות אליה - גם בסוגיות מורכבות של זהות ומיניות.

את המפגש נסיים בשאלה: מה התחדש לי או התחדד לי במהלך השיח / השיעור?

נסכם את הקולות שעלו במהלך השיעור, נודה לתלמידים על השיתוף ונאמר מפורשות: "זהו נושא רגיש ומורכב, דיני נפשות ממש. אל תישארו לבד עם מצבי קונפליקט ומצוקה, אנחנו כאן עבור מי שרוצה להמשיך ולדבר על הנושא ועבור כל מי שיושבים לו דברים על הלב ורוצה לשתף ולחשוב יחד. בקשת עזרה היא כוח ולא חולשה וכולנו זקוקים לעזרה לפעמים, במיוחד בגיל ההתבגרות".

עד כאן השיעור.

מגמת קולנוע בשגרת חירום בדרום

גילי מלאכי ואחינעם נחום // מורות במגמת הקולנוע באולפנת צביה שדות נגב

וקיוונו שכשנגיע ל"ב יגיע גם השלום והשקט. עברו שלוש שנים מאז התחלנו במגמה והמציאות בה חיינו אז לא רק שלא השתנתה אלא הפכה לשגרת יום-יום-אצלנו, מה שנקרא בעגה מקצועית ואבסורדית 'שגרת חירום'. כך נבחרה האופציה המרכזית לסיפור המצב, סיפור האזור, סיפור חיינו מאז שנולדנו (כן, נולדנו אחרי תחילת האינתיפאדה השנייה בה הקסאם הראשון פנה לכיוונו ומשם הכול היסטוריה)".

בתיק ההפקה של הסרט "נקודת אור" כתבו יוצרות הסרט - טוהר סגרון ורחלי גואטה: "אחרי שגיבשנו את הסיפור הראשוני ישבנו לשיחה עם יועצת בית הספר במטרה לשמוע על אופי שיתאים לגיבורה של הסרט תוך התמודדות עם המצב הביטחוני. הדבר המרכזי שעלה ובו בחרנו הוא דווקא הסגירות והאדישות כלפי החיים. לאט לאט הרכבנו דמות של ילדה שקטה ומופנמת מצד אחד אך גם אחראית ובוגרת מצד שני. מכיוון שרק בשנה החולפת היו לנו כעשרה סבבים של יום-יומיים-שלושה מטחי קסאמים וכל פעם לחץ, ממ"ד, ביטול לימודים והפסקת אש, החלטנו להתמקד בסיפור שמתרחש באותו שבוע ומייצג סבב אחד של קסאמים. סיפור המסגרת שלנו הוא השכול שהוא חלק בלתי נפרד מהמציאות שלנו ומהמציאות הישראלית והסיפור המרכזי הינו ההתמודדות עם האזעקות והמצב הביטחוני".

אנו, כמורות במגמה, ראינו שתהליך הפקת הסרטים ייצג באופן אותנטי לגמרי את החיים עצמם בצל סבבי הלחימה:

במוצאי שבת קודש פרשת "בא" התשס"ה (2005), חזרה אלה אבוקסיס מהדרכה בסניף "בני עקיבא" בשדרות, ונהרגה מפגיעת טיל קסאם כשהגנה בגופה על אחיה והצילה את חייו.

אלה הי"ד הייתה תלמידה למופת באולפנת צביה שדות נגב. מאז נערכת מדי שנה באולפנה אזכרה מכובדת ומרגשת בהשתתפות המשפחה, חברות - בוגרות האולפנה, אישי ציבור וכל תלמידות האולפנה.

האזכרה השנתית לאלה הי"ד מזכירה לנו בעוצמה את הסיכון במציאות היומיומית בעוטף עזה. בשנת הלימודים החולפת, התלמידות, שגדלו בצל הקסאמים ולאורה של אלה, החליטו לעסוק בסרטי הגמר שלהן בנושא המצב הביטחוני באזור ויצרו שני סרטים:

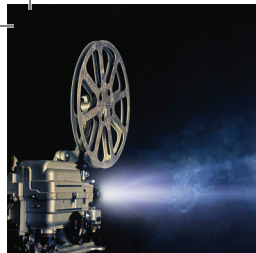

'שגרת חירום' - התמודדות של נער עם חרדה בטיפול קבוצתי במרכז חוסן.

'נקודת אור' - ילדה מתבגרת ששכלה את אביה ב"צוק איתן" מתמודדת עם המצב הביטחוני בעוטף עזה.

בתיק ההפקה בסרט "שגרת חירום" כתבו יוצרות הסרט - טל דהן, עדן ארגוב, שירן פרטוק ושיראל וקנין: "כבר כשנכנסו למגמה דיברנו על כך שכשנגיע לכיתה י"ב נעשה סרט על המצב באזורנו. צחקנו

א. להעלות את ההתמודדות של תושבי עוטף עזה לסדר היום, כי יש לפעמים תחושה **שרק הדרום סופג את הירי ובכל הארץ עולם כמוהו נהג**. מספר הצפיות המרשים ב youtube (יותר מ 60,000 נכון לשעת כתיבת המאמר) לסרט 'נקודת אור' והתגובות החמות שקיבלו אכן נתנו סוג של נקודת אור לתלמידות היוצרות. הן התרגשו מאוד לראות שהסרט נצפה והגיע לרבות לבבות.

ב. לאפשר לתלמידות להתעסק עם נושא שקרוב להן. כולנו כתושבי ה'עוטף' חשופים לחרדות ומתמודדים עם המצב, כל אחד בדרכו. ראינו שה'מסע' שהתלמידות עברו ביצירת הסרטים היה לא פחות מתרפיה, קצת כמו הסיפור אותו הציגו בסרט 'שגרת חירום'. העיסוק ביצירה הביא אותן לדבר על הפחדים, החששות וההתמודדות היומיומית ובכך גם להתגבר ולנסות לקיים שגרה אמיתית.

בתהליכי ה- Pre production (תהליכים מקדימים להפקה) היו שיעורים רבים שהתבטלו עקב המצב הביטחוני, ובמקום לשבת יחד בכיתה ולכתוב את התסריט, עברנו למפגשים ווירטואליים כשכל אחת מאתנו כותבת בבית. בתהליכי ה- Production (הפקה וצילומים) - יום לאחר צילומי הסצנה של ריצה לממ"ד הפתיעה את כולנו אזעקת אמת שפתחה סבב קשה שגבה חיים של ארבעה אנשים. כך הייתה לנו חזרה גנרלית לריצות לממ"ד. בתהליכי ה- Post production - (הכנות לעריכות ועריכות) שוב היו ביטולים של ימי לימודים שהשאירו אותנו בבית כך שלו"ז הבגרויות והעריכה היה צפוף מהרגיל.

הייתה לנו, המורות, מוטיבציה שהתלמידות יצרו סרטים בנושא משתי סיבות:

תהליך העבודה על תסריט כאדפטיציה לסיפור חסידי במסגרת שיתוף פעולה עם פרויקט זושא

רבקה אימבר // מורה לקולנוע באולפנת אור תורה אוריה בגוש עציון
ובאולפנת בני עקיבא בראש צורים

את עצמנו מה זאת הכנסת אורחים בשבילנו?
האם יש לנו סיפור אישי מעניין בנושא זה? מהן
האסוציאציות שלנו מן המושג? מתי קשה להכניס
אורחים?

בשלב זה של השיעור נפרדנו. כמה טוב לגלות
שפעמים רבות התלמידות שלי מלמדות אותי יותר
מכולם. כשחזרנו ונפגשנו, הן הביאו רעיון לסיפור
על אדם שירד בעבר מן הארץ, וחוזר אליה בביקורת.
היה זה בעצם סיפור על אורח שמערער את יסודות
הבית, כאשר מושג 'בית' הופך מבית הצדיק לבית
של כולנו, המדינה; התלמידות ירדו לעומק הסיפור,
הבינו את השורש שלו, והגיעו ליצירה מתוך שורש
זה. הן הוסיפו והביאו לסיפור עולם תוכן שעניין
אותן ונגע בהן, נושא הניתוק של ישראלים רבים
ממצוקת תושבי הדרום מול האיום מעזה. בתגובה
השמעתי להן את השיר של דן אלמגור ודני ליטני,
וכך נוצר התסריט "לפתח הר געש": אריק, צלם
שירד מהארץ לפני שנים, חוזר באיחור של יום
לאזכרה של אמו, ישר לבית אחותו שרית, שנמצא
בעוטף עזה. אריק לא מבין את המציאות של שרית
ואת בחירתה להמשיך ולגור שם עם ילדים, ושרית
לא מבינה את בחירות חייו של אריק ואת התנהגותו.
בהחלטה מעניינת מאוד, ובעידודה של ענת עיר שי
המנחת הארצית של תחרות התסריט בחמ"ד, בחרו
היצירות באריק - האורח גס הרוח - להיות גיבור
הסרט שלהן, וזאת בניגוד לסיפור החסידי המקורי,
שגיבורו הוא כמובן הצדיק מכניס האורחים.

איך בוחרים נושא לסרט? איך למצוא מה מעניין
אותי? מה חשוב לי מספיק כדי להשקיע בו כמעט
שנה שלמה של עבודה ומאמץ אדירים?

שאלה זו מעסיקה תלמידים ומורים רבים בשלב
ההתחלתי של העבודה על התסריט.

כמו בכל סוגיה חינוכית, לא כל התלמידים מגיבים
באופן זהה; יש כאלה שבאים עם רעיון, עם חלום.
יש שמצליחים - בהנחיה מסוימת, להבין מה מעסיק
אותם ולבחור סיפור מתוך עולמם, ויש תלמידים
שיבינו מה מעניין אותם דווקא מתוך קריאה במקור
חיצוני.

בתחילת השנה שעברה, כשהתחלנו לדבר על
נושאים לסרטי גמר, הצגתי בפני התלמידות שלי
באולפנת אוריה את האפשרות לכתוב סיפור
בהשראת סיפור חסידי, ושלחתי להן לינק לאתר
"זושא". כשחזרתי לכיתה, הופתעתי וצחקתי לראות
אותן יושבות מול המחשב, עם מוזיקה חסידיית
ברקע... זה היה מחזה לא צפוי...

אודה על האמת, לא הבנתי את הבחירה הראשונית
שלהן, מתוך כל הסיפורים היפים שיש באתר, הן
בחרו בסיפור קצר בשם "אורח גס רוח", סיפור על
אורח קבצן שמגיע לבילה לביתו של החוזה מלובלין.
מכיוון שכל תלמידי הרב והמשרתים ישנים, החוזה
עצמו משרת את האורח, נותן לו לישון במיטתו ולא
מניח לתלמידיו להעירו. לא הבנתי מה הן מצאו
בסיפור, ולכן התחלנו לנסות ו"לחפור": שאלנו

האישית והבאת העולם הפנימי של היוצרות, אלא ההפך: הסיפור והכתיבה בהשראתו הפכו במידה רבה לטריגר, ובמהלך העבודה עלו כל הזמן נגיעות אישיות של התלמידות, של השחקנים וגם שלי. אחרי הכול, אנו עוסקים בדילמות אנושיות, ומי יכול להישאר בלתי מעורב מול סיפור טוב?

הערך המוסף של האדפטציה היה, מבחינתי, בהזדמנות להתחבר לעולם החסידי במסגרת יצירה עכשווית. ערך יצירתי נוסף היה בשימוש בעיקרי הסיפור כעוגן לאורך העבודה: בהיאחזות בנקודות הדומות ובמודעות לנקודות שבהן החלטנו לשנות, או אפילו להפוך.

לסיום, ברצוני להודות לכל מי שסייע בעבודה על הסרט: להנהלת אולפנת אור תורה אוריה, לענת עיר שי, לרונית וינשטיין מעלומים שעזרה לנו בתחקיר, ולשחקנים הנפלאים, שבלעדיהם הסרט לא היה יוצא מן הכוח אל הפועל: שלומי ביטון והגר סמיט, עדי מוריס ורעות נתנאל.

לאורך העבודה על התסריט וגם בבימוי השחקנים, זכרו היוצרות כל הזמן את הסיפור שהיווה להן השראה. הן בחרו לעצב את אריק כאדם שאינו שומר מצוות, שחוזר לארץ על רקע משבר אישי, ואילו את שרית כאישה שומרת מצוות ובעלת משפחה. אריק הוא אדם חמוד וחינני, אך חסר טאקט. בבחירה של המקצוע שלו - צלם (צלם אופנה, בהשראת הסרט **blow-up** של אנטוניוניו...) ניתן לראות את ההזדהות שלהן איתו, ובסצנה שבה שרית צועקת עליו "החיים שלנו זה לא סרט, זה לא תמונה" המשמעות ממש נוקבת, מכיוון שגם אנחנו, בעצם, הגענו לביקור בלבד במציאות שאיננה יום-יומית עבורנו.

לסיכום, ההתנסות שלי כמורה במסגרת כתיבה בהשראת טקסט חסידי הייתה מעשירה ומועילה. התייחסנו לטקסט כאל מקור השראה חופשי וניסינו להגיע לעומק הסיפור ולעומק העניין של התלמידות בסיפור. יש לציין שההתבססות על סיפור "חיצוני" לא הגבילה מבחינת המעורבות

מתוך הסרט 'לפתח הר געש'

על הסרט 'לבחור נכון'

עדי ברקאי (צלמת), בר פורר (מפיקה), מיכל קלמן (במאית), גה ריינהרץ (עורכת) //
בוגרות מגמת קולנוע בתיכון פלך קריית עקרון ויוצרות הסרט

לדעתנו לימוד מקצוע הומני מפתח בתלמיד יכולות רבות שאינן באות לידי ביטוי במקצועות מדעיים. בלימודי הקולנוע כאשר כתבנו את עלילת הסרט פיתחנו את החשיבה היצירתית, עבדנו בקבוצה והבאנו לידי ביטוי יכולת חברתית כאשר שיתפנו פעולה אחת עם השנייה. למדנו לכבד זו את זו ולתת לכל אחת לבטא את עצמה בעשיית הסרט. קיבלנו מהמגמה יכולת התמודדות חברתית ולימודית שלא היינו מקבלות במקצועות מדעיים ולכן אנו מאמינות כי חשוב מאוד שתלמידים יתנסו גם בלימודים מהסוג הזה.

הסרט 'לבחור נכון' עוסק בכל הלחצים שמופעלים על התלמידה – אם מצד המורות, החברות או המשפחה. יצרנו את הסרט מתוך רצון להעלות מודעות לנושא אצל הורים ומורים ומתוך רצון לתת לבנות שנמצאות בסיטואציה דומה אפשרות להזדהות עם הדמות שלנו בסרט.

מורות לנושא אצל הורים ומורים ומתוך רצון לתת לבנות שנמצאות בסיטואציה דומה אפשרות להזדהות עם הדמות שלנו בסרט.

מורי המגמה:

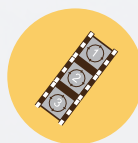
עיוני - לאה רייכטלר // מעשי - מולי קימל

בסרט גמר שעשינו בכיתה י"ב רצינו לעסוק בנושא חברתי שרלוונטי לחיינו.

במהלך שנות לימודינו בתיכון נוכחנו לגלות שבנות רבות בחרו ללמוד במגמה מדעית רק בעקבות דרישה של ההורים או מתוך חשיבה "נכונה" על העתיד. בבית ספרנו מעודדים ללמוד שתי מגמות במקביל - מדעית והומנית, אך ברוב בתי הספר ניתן ללמוד במגמה אחת ובמצב כזה הדילמה והלחץ גדולים יותר עבור התלמיד.

מערכת החינוך מעבירה לתלמידים ולהורים את המסר כי הסיכויים לקבלה לאוניברסיטה ולהצלחה מקצועית בחיים תלויים ברובם בתעודת הבגרות ובמקצועות המדעיים בפרט. לטענתם, מגמה מדעית מעידה על יכולות גבוהות, רצינות ויכולת למידה, ולכן לטובת התלמידים - ההורים והמורים מעודדים מגמה מדעית גם אם התלמיד פחות מתאים לכך או פחות מעוניין.

לצערנו, כיום מגמה הומנית לא מרשימה אף אחד. ניתוח יצירה ספרותית לא משתווה לניתוח מאמר ביולוגי, ויצירת סרט לא משתווה לפתרון בעיה בפיזיקה.

על הסרט 'אזעקת אמת'

נריה בר שלום // בוגר מגמת תקשורת בישיבת לפיד במודיעין ומיוצרי הסרט

מעבר לכך, נדרש מאתנו לדאוג מראש לכל פרט קטן מכיוון שהיה ברור שאת רוב הסרט נצלם בנחל ביום צילומים ארוך מהבוקר ועד הלילה.

למרות שדאגנו לרוב העניינים הלוגיסטיים מראש, היינו צריכים להתמודד עם המון קשיים שצצו לנו ביום הצילומים בנחל אוג כגון: עומס חום, צורך לצאת באמצע היום מהנחל לתחנת דלק קרובה לצורך הטענה של סוללות המצלמה ועוד. השיא היה כשסיימנו את יום הצילומים וחזרנו לחניון. הסתבר שפרצו לאחד הרכבים שלנו וגבנו לנו שלושה תיקים. כשגילינו זאת התקשרנו מיד למשטרה ובעל הרכב הגיש תלונה. ניידת משטרה הגיעה די מהר ואפילו צילמנו את הטיפול שלה במקרה, מתוך מחשבה שאולי זה ישתלב בתסריט (זה לא...🙄).

בסופו של דבר ליצור את "אזעקת אמת" הייתה חוויה מדהימה ומספקת ובעיקר תחושת סיפוק לעמוד במשימה הלא פשוטה שהצבנו ולקבל את התגובות הרבות של אלה שצופים בסרט.

את סרטנו 'אזעקת אמת' הקדשנו לזכרם של תשע הנערות והנער ממכינת 'בני ציון' שנספו באסון נחל צפית. זה התחיל בתחילת השנה כשבמסגרת השיעור חשבנו על רעיונות ראשוניים לסרט גמר. אחד מאתנו העלה את סיפור אסון נחל צפית ושאל: **האם לא ניתן היה לרשת נחלים מועדים לפורענות במערכות אזעקה שיתריעו על שיטפון מתקרב?** מכאן למעשה התחיל להתגלגל הרעיון לסרט. לאחר שראינו שחנוך, המורה שלנו לקולנוע, מתלהב מאוד מהרעיון הבסיסי, החלטנו "ללכת על זה". לא היה פשוט בכלל להוציא לפועל את הסרט. כל אחד בצוות היה צריך להירתם למשימה בכל הכוח, במיוחד כשהסרט דרש צילומים בלוקיישן ייחודי הרחוק מהעיר שלנו - מודיעין.

בהתחלה לא ידענו איפה מתאים לצלם את הסרט, משום שלפי התסריט היינו צריכים נחל צר שבמקרה של שיטפון הסכנה בו תהיה ברורה לעין. לאחר בירורים עם אבא של אחד מחברי הקבוצה שהוא מדריך טיולים, החלטנו שנחל אוג הוא המקום המתאים מבחינת לוקיישן ומיקום גיאוגרפי.

מאחורי הקלעים 'אזעקת אמת'

על הסרט 'זיכרון יקר' מאחורי הקלעים

רועי בן אריה // בוגר מגמת תקשורת בישיבת לפיד במודיעין, עורך הסרט

במסע חווינו חוויות מרגשות ביחד. לימים, כאשר החלטנו על נושא הסרט, לסבא שלי לא היה קושי להיות הדמות שביקשנו כיוון שהוא חווה על בשרו את התקופה הקשה בשואה.

המסקנה העיקרית שהסקתי מתחילת הסרט ועד סופו, הייתה שעל מנת להפיק וליצור סרט גמר נדרשת השקעה רבה והכנה מיטבית כדי להעביר את המסר בצורה הברורה ביותר לצופה.

לסיום, כל זאת לא יכולנו לבצע לולא ההכוננה, ההשקעה והזמן אותם העניק לנו המורה חנוך זאבי ועל כך אנו מודים לו מקרב לב.

בתחילת תהליך כתיבת התסריט רצינו להציג תופעה בה ילד גונב מחבריו כספים. האם זה משנה מה מסרת הגנבה? כלומר האם יש הבדל בין גנבה על מנת לרכוש בגדי אופנה יוקרתיים, ובין גנבה על מנת לממן מסע לפולין, עבור ילד שהוריו אינם יכולים לממן זאת עבורו?

בסופו של דבר המימון למסע מגיע ממקור מפתיע...

חשוב לי לציין שאני, עורך הסרט, הוא הנכד שסבו שיחק בסרט. סבי הוא ניצול שואה במציאות ובסרט, ואף יצא איתי למסע לפולין במסגרת לימודי בישיבה התיכונית.

מאחורי הקלעים 'זיכרון יקר'

שיבתו של היהודי אל המסך

על היחידה הווירטואלית להוראת קולנוע ישראלי וזהות יהודית

ד"ר אדם צחי // מרצה במכללת הרצוג וכותב היחידה

כגון **סרוגים**, **שטיסל** ו**שבאבניקים**. מדובר בשינוי דרמטי, שחוקר הקולנוע דן חיוטין העניק לו את הכותרת "המפנה הרליגיזי של שנות האלפיים".

מפנה כה דרמטי, עד שהשנה (2019) כתב אורי קליין, מבקר הקולנוע של "הארץ", מאמר שכותרתו "נמאס כבר מסרטים על החברה החרדית", ואילו ד"ר רעיה מורג כותבת מאמר ביקורתי לפיו "בשנים האחרונות אנו עדים לעליית גל של מוצרים תרבותיים העוסקים בתהליכי חזרה בתשובה או בהתחרדות, בתמות דתיות, בדמויות דתיות ובסמלים דתיים".

אין פלא אם כן, שרויטל שטרן, המפקחת על לימודי תקשורת, קולנוע ואמנויות בחמ"ד, החליטה להפוך את גוף הידע האור-קולי העצום הזה ליחידת בגרות המתארת את התפתחות ייצוגי הדתי והמסורת היהודית מראשית הקולנוע הישראלי ועד ימינו. היחידה מוגשת בצורה מקוונת ומאפשרת בו זמנית קריאה, צפייה וכתובה באותה פלטפורמה. בתוך כך מוזמנים תלמידי החמ"ד לבחון את זהותם באמצעות הקולנוע הישראלי, על התפר שבין ישראליות ליהדות.

היחידה מחליפה את שאלות הבגרות שביחידת הבגרות "קולנוע ישראלי", וכוללת צפייה בסרטים, ניתוחם, למידה יחידנית וכיתתית, בשילוב הנחייה ואיסוף של המורה. הבסיס התיאורטי שלה מסתמך על המחקר האקדמי של הקולנוע הישראלי בשילוב טקסטים של סוציולוגים, היסטוריונים, טורים עיתונאיים וכתבות פופולאריות. פלטפורמת הלמידה המקוונת Class-e הופכת את הלמידה

לילה בישראל. מאות אלפי צופים מכונסים בסלונם מול "ארץ נהדרת". על המרקע יובל סמו מחופש ליהודי בעל חזות חרדית בשם "הרב פוקס". הרב פוקס מרושל בלבשו, מגמגם בכבדות, פאות ליטאיות מאחורי אוזניו, מקרטע על סקטבורד ברחובות תל אביב ומתלוצץ בעילגות ילדותיות, שובת לב, עם העוברים ושבים. הוא מגוחך מאוד ומצחיק מאוד. הוא מייצג את היהדות החרדית בפריים טיים הישראלי.

לא מולי שגב, עורך "ארץ נהדרת", המציא את הייצוג הנלעג לדמות היהודי האורתודוכסי. ייצוג זה הופיע לכל אורך שנות התפתחותו של הקולנוע הישראלי, מראשיתו ועד ימינו. קחו לדוגמה את דמות הרב הצבאי ב**פוקסטרוט** (שמוליק מעוז, 2017), או מש"ק הדת הנלעג שלמה בהאח של **דריקס** (אורי ענבר, 1994). קוני למל המגוחך ב**שני קוני למל** (ישראל בקר, 1966), סעדיה הפרימיטיבי ב**סעדיה - שורשים במולדת** (זאב רב נוף, 1951), או בן היישוב הישן, המתפלל בבכיינות נשית, ב**זאת היא הארץ** (ברוך אגדתי, 1935), ותבינו ש"ארץ נהדרת" היא קצה קרחון בלבד.

עם זאת, בשנים אלו אנו בעיצומו של מפנה דרמטי בייצוג יהודים דתיים ומסורת יהודית על המסך הגדול. זה התחיל עם 'משה בלגה' ב**אושפיזין** (גידי דר, 2004), עם מיכל **מלעבור את הקיר** (רמה בורשטיין, 2016) ועם אבי בכרמה **המשגיחים** (מנייעיש, 2012). דמויות דתיות מגוונות ולא-סטריאוטיפיות הופיעו במקביל גם על מסכי הטלוויזיה בסדרות

יותר את הקולנוע הישראלי ואת זרמי העומק של החברה הישראלית ותרבותה המתהווה בדגש על יחסה לזהות היהודית, ובעיקר – תעזור להם להבין ולנסח טוב יותר את עצמם כדתיים וכלאומיים, מודעים לכוחו של המבט הקולנועי והטלוויזיוני, ובכך בעלי היכולת להשיב אליו מבט בוגר ומגובש.

לשיתופית, חווייתית ויצירתית בצורה יוצאת דופן, באמצעות דיונים כיתתיים, טבלאות שיתופיות, ענן תגיות, שאלות מיון והתאמה, לוחות קבוצתיים הכוללים פתקים של חברי הקבוצה, שאלות רב ברירה וסקרים.

אנו מאמינים כי היכרותם של התלמידים עם תכני יחידת הברגרות תסייע להם להכיר בצורה טובה

מתוך הסרט 'זיכרון יקר'

מתוך תיקי ההפקה של תלמידינו המוגשים לבוחן לפני מועד הבגרות המעשית

בתוך תהליכי היצירה נדרשים התלמידים לצפות בסרטים שיכולים להוות מקור השראה לסרט אותו הם מתכוונים ליצור, הן מבחינה תמטית רעיונית והן כמקור השראה לשפה הקולנועית.

המטרה היא לפרוש בפני התלמידים עשייה קולנועית בנושאים דומים שנוצרה על ידי בימאים ויוצרים מקצועיים ולומר להם: 'אתם לא ממציאים את הגלגל, הקולנוע המקצועי עסק בעבר בסוגיות שמעסיקות אתכם, יש לכם מה ללמוד מהם וכדאי לכם ללמוד'.

להלן מספר דוגמאות של מקורות השראה שנכתבו על ידי תלמידינו בתיקי ההפקה:

הסרט 'חלק ממני' הופק בישיבת אור תורה נווה שמואל באפרת

מגישים: **שילה שנהב, רועי איזנבך ונחשון בן צבי**

בסוף הסרט, בסצנה סוריאליסטית למדי, רייגן מתעופף מעלה מעלה מחלון בית החולים (לאחר שניסה להתאבד). הסרט בא לבטא תחושה של אמן שהלך לאיבוד בעולם ולא מסוגל לחיות בעולם הזה.

הסרט שלנו מנסה לומר שלעומת בירדמן אפשר לנסות לחיות בשלום בין האמנות והסביבה של האמן, ואפילו אחרי שאתה הולך לאיבוד אפשר למצוא את עצמך.

נקודת דמיון נוספת בין הסרט לסרט הגמר שלנו היא שהגיבור ב"בירדמן" מתמודד עם בירדמן - הדמות שגילם ושרחה נשאת בתוכו ומנסה להשפיע עליו. גם מני הגיבור בסרט הגמר שלנו מתמודד עם הקושי הזה.

ולסיום, בסרט "בירדמן" יש מוטיב של רפלקסיביות, מכיוון שאנו רואים את מאחורי הקלעים של ההצגה.

גם לסרט שלנו יש מוטיב רפלקסיבי מכיוון שיש בו צוות קולנועי שעושה סרט והצופה חשוף לתהליך ולהתמודדויות השונות.

התמה המרכזית של הסרט שלנו היא זהות והיחס שבין האמנות והמציאות. הגיבור שלנו, מני נכנס לעולם חדש שגורם לו להיסחף לעולם המשחק. הוא נכנס לדמות שהוא אמור לגלם והדמות נכנסת אליו ומשפיעה עליו במציאות ואף גורמת לו לריחוק מסוים מחברו הטוב. בסרט מני תוהה מה המקום של העולם החדש הזה שהוא מגלה בתוך החיים שלו, ומנסה לגלות איזה זהות שלו היא באמת הוא.

כמקור השראה בחרנו את הסרט: **"בירדמן"** (אלחנדרו גונסלס איניארטו / 2014).

ב"בירדמן", רייגן תומסון, שחקן מוצלח לשעבר, מגלם תפקיד גיבור על מצליח בשם "בירדמן". בירדמן מנסה לביים הצגה במטרה להצליח ולחזור לתפארתו הקדומה. במהלך הסרט הוא מתמודד עם דמות פנימית (דמות גיבור העל) בתוכו המייצגת את העבר המוצלח שלו, והוא מנסה להבין מי הוא, למה הוא קיים והאם יש לו משמעות. בסרט רואים את החיבור שלו עם בתו, קשר שמשנתנה בעקבות שינויים בזהות שלו.

הסרט 'לבחור נכון' הופק בישיבת אור תורה נווה שמואל באפרת

מגישים: דניאל סטולמן, יואל קנול ושילה רובין

בסרטנו נשאלת אותה שאלה, מדוע נער חכם שבא מבית מהמעמד הבינוני-גבוה מורד בהוריו? מה חסר לילד חכם שמצליח בלימודים? הוריו עזרו לו לקבל זימון ליחידת סייבר נחשקת ונראה שהעתיד צופן לו רק טוב. בסרטנו וגם ב"מרד הנעורים" הגיבורים מורדים במשהו עמוק יותר, עקרוני יותר. בסרט "מרד הנעורים" הגיבור ג'ים מתוסכל מהאופן השתלטי שבו ההורים מנהלים את חייו. הוריו רוצים עבורו את הטוב ביותר, ולכן כל פעם שקורה משהו רע הם מגיבים קשה, הם רוצים בשבילו יותר.

בדומה לכך גם מיכאל, הגיבור שלנו, חי תחת השתלטות של הוריו, אך להבדיל מהוריו של ג'ים - הוריו של מיכאל לא נותנים לו לפשוט ולמרוד. בשני הסרטים ההורים דומים בכך שלכאורה רוצים את הטוב ביותר לילדיהם אך בסוף הם שוכחים את העצמאות ואת זכות הבחירה של הילד, זכות שכל נער מתבגר רוצה וחייב לקבל בגיל ההתבגרות. לאורך הסרט מיכאל לומד שמה שטוב לו הוא לא בהכרח הרצון של הוריו ומילוי רצונותיהם. הוא מבין שהוא צריך לעשות את מה שהוא אוהב ורוצה לעשות מתוך ההבנה שהוא יודע מה טוב בשבילו כי הוא מכיר את עצמו הכי טוב. עליו לבנות לעצמו את זהותו כבוגר עצמאי ואחראי למעשיו.

שני הסרטים צועקים את תסכולם של נערים שגדלים בבית טוב להורים שתלטנים. הנערים מתוסכלים מכך שהעולם אינו אידיאלי, הם מתוסכלים מכך שאין צדק, שאנשים לא עושים את הדבר הנכון, שהכול נובע מתוך אינטרסים אישיים. בשני הסרטים הנערים קוראים תיגר על המציאות,

הסרט שלנו הוא סרט חניכה העוסק בבניית הזהות ובניית העצמאות של נער בגיל ההתבגרות.

התמה המרכזית של הסרט היא סוגיית גיל ההתבגרות. הגיבור של הסרט שלנו, מיכאל, מתמודד עם ההתבגרות שלו והסוגיות הסובבות אותה. הסוגיות שהוא מתמודד איתן הן עד כמה הוא צריך למלא את רצון הוריו, לאן להתגייס, מי הוא, מה הוא רוצה להיות ולעשות בחייו ועוד. מיכאל לומד לבנות לעצמו זהות, לומד לבחור ולעמוד בהשלכות של הבחירה שלו ובנוסף לומד להיות עצמאי ומבוגר.

הסרט שבחרנו כמקור השראה שלנו הוא הסרט: **"מרד הנעורים"** (ניקולאס ריי. 1955. ארצות הברית)

הסרט "מרד הנעורים" מתעסק בבניית העצמאות והזהות של נער אל מול הורים מגוננים ומעורבים.

הסרט מציג נער מתבגר שמצטרף לחבורה של נערים בעיר. החיבור הזה מוביל לסדרת אירועים שנגמרים בצורה טראגית.

שאלת היסוד ב"מרד הנעורים" ובסרט שלנו היא בעצם: "לשם מה למרוד?"

נראה שאפילו ליוצרי הסרט ולמפיקיו בעולם זה לא היה ברור לגמרי. בשפת המקור נקרא הסרט "מרד ללא סיבה" (Rebel Without a Cause). המתרגמים של הסרט לעברית קראו לו בשם "מרד נעורים", כלומר מרד לא אמתי ולא מוסבר שיש לנערים, מרד שעובר עם הזמן. השם מסכם שאלה הנשאלת שוב ושוב בסרט - למה? מה קרה לילד?

טהורים, אי אפשר לחיות חיים בלי אינטרסים. "אתה לא יכול להיות אידיאליסט כל חיך", אומר אביו של ג'ים באותה סצנה. ההורים יטענו "במה אנחנו שונים מהורים "נורמטיביים" אחרים, מהורים שעוזרים לילדיהם, כדי לתת להם את הטוב ביותר?

על עקרוניתיהם "הישנים" של ההורים והם מנסים לברוא עולם חדש שבו הם האחראים. הגיבורים ממציאים את עצמם מחדש. מנגד עומדים ההורים שמכירים את החיים היטב ויודעים מה טוב לילדיהם. הם טוענים שאי אפשר לחיות חיים

הסרט 'הסוד של שי' הופק באולפנת נווה דקלים בניצן

מגישות: **יהב טרבלסי, יהודית אירירה, נוי ברמסון, טהר שונם הלוי**

סרט נוסף שהיווה השראה לסרט שלנו הוא הסרט 'איש הגשם' (בארי לוינסון, 1988 ארצות הברית)

בסרט זה דסטין הופמן משחק את ריימונד האח האוטיסט. המשחק שלו כל כך אמין שלא ניתן כלל להבחין שהוא אינו אוטיסט. בסצנה רואים שהוא מנותק מהמציאות ונמצא בעולם משלו, חוזר על אותה תשובה וכדומה, התנהגות שמאפיינת אוטיזם. בסרט שלנו לביא חביב שיחק את שי, ילד חירש, וכמו בסרט "איש הגשם" משחקו היה מאוד משכנע ואמין - הוא שיחק ילד חירש מלידה שמתקשה לשמוע בחצי מהזמן בצורה אמינה ומשכנעת.

מבחינת צילום - בצילום של שי השתמשנו במרחקי צילום קרובים כדי להדגיש את מה שעובר עליו. בנוסף כיוון שבסרט אין הרבה דיבורים, השימוש במוסיקה ובמרחקי הצילום הקרובים מאפשרים לצופים להתחבר אל הדמות ומחישים את המגבלה של שי.

הסרט שלנו עוסק בשי, ילד עם לקות שמיעה, שמפחד שלא יתקבל לחברה ויראו אותו בתור "החריג והשונה".

שי מנסה להשתלב בחברה ולכן מסתיר מחבריו את היותו לקוי שמיעה. הוא רוצה להיות רגיל כמו כולם אבל נתקל בקשיים.

זהו סרט דרמה. סרטי דרמה הם סרטים מרגשים כשבדרך כלל יש להם סוף טוב. בסרט שלנו שי עובר תהליך שבו הוא מבין שאפשר להיות ילד רגיל גם עם נכות (לקות שמיעה). בסוף הסרט רואים שהוא שלם עם זה ומבין שלא צריך להסתיר את זה, הוא מקבל את הלקות שלו והוא והאנטגוניסט (לירון) שבהתחלה נאבק בו - משלימים. סוף טוב.

הסרט שהיווה מקור השראה לסרט שלנו הוא הסרט: 'פלא' (סטיבן צ'בוסקי, 2017, ארצות הברית) הסרט עוסק אף הוא בקבלת השונה ובמעמד של הנכים בחברה, אבל בניגוד לסרט 'פלא' ששם הילד אוגיי מתמודד עם בעיית הנראות שלו באופן מובהק, כאן בסרט שלנו שי החירש מסתיר את המכשיר ומתנהל רגיל כביכול (לפחות מנסה), כיוון שחרשות אינה נכות שנראית באופן חזותי.

פרידה

ממייסדת לימודי תקשורת וקולנוע במערכת החינוך בישראל,
מי שהייתה מפמ"ר ארצי בתחומים אלה במשך 27 שנים -

הגב' דורית באלין

דורית באלין הייתה מפמ"ר תקשורת וקולנוע במשרד החינוך במשך 27 שנים. דורית הקימה את ועדות המקצוע וועדות התכניות ובנתה עמן את תכניות הלימודים אותן לומדים אלפי תלמידי מגמות תקשורת וקולנוע במשרד החינוך. בשנה זו, שנת תש"ף, פרשה דורית מתפקידה, ואנחנו, הפיקוח על לימודי התקשורת והקולנוע בחינוך הדתי, בחרנו להיפרד ממנה על גבי עיתון זה ולהעניק לה אות הוקרה בכנס הארצי שלנו על מפעלה העצום ועל שנים רבות של עבודה למען תלמידי ישראל הבוחרים ליצור בקולנוע ובתקשורת במערכת החינוך.

להלן דברים שכתבה דורית על חזונה בעיצוב לימודי התקשורת והקולנוע במערכת החינוך:

לימודי הקולנוע הנפרשים היום על פני מאות בתי ספר תיכוניים, חטיבות ביניים ובתי ספר יסודיים מפגשים אותנו עם שאלה מרכזית שהעסיקה את מיטב הפילוסופים: האם לימודי הקולנוע מעניקים ידע בעל ערך? האם יש לתחום הקולנוע ערך חינוכי?

אם נסקור את עולמם של הילדים ובני הנוער נמצא שעולמם סובב ושקוע במדיה בכלל ובמדיה היוזואלית בפרט (קולנוע, טלוויזיה, רשתות חברתיות וכו'). החשיפה לעולם של הקולנוע והתקשורת במסגרת בתי הספר מהווה עבור התלמידים דרך להבנה של עצמם, דרך להכרות עם סוגיות ודילמות חשובות כמו גם הכרות תחומי דעת שונים. הוראת הקולנוע משלבת בין תיאוריה ופרקטיקה, תהליך שמגביר את העוצמה החינוכית שטמונה בשילוב הזה. לימודי הקולנוע מכילים בתוכם ערכים חינוכיים שאנחנו אוהבים לדבר בשבחם, כמו למידה משמעותית, ידע תיאורטי, ידע עולם, השכלה רחבה, טעם אמנותי, גילוי עצמי. במקביל עוסקים התלמידים בפרקטיקה, בלימוד הפקה, הדורש תהליך מעמיק ונובע מעולמם של התלמידים, תהליך הדורש מהם לחקור, לכתוב, להמציא, לביים, לצלם, להפיק ולערוך ובל נשכח את השילוב המוזיקלי. העשייה הקולנועית היא תמיד עשייה קבוצתית המלמדת אותם לעבוד בשיתוף, לקבל אחריות ולקחת יוזמה.

הסרטים המוקרנים במסגרת תחרות היצירה הצעירה של החמ"ד מאפשרים הצצה לעולם שמעסיק את בני הנוער. הסרטים חושפים לפנינו עולמות מורכבים שלא ניתן היה להכיר אותם ללא העשייה המשמעותית הזו.

אני רוצה להודות לתלמידים שמאפשרים לנו לחוות לרגע את הרעיונות שלהם והיכולות הקולנועיות שלהם.

אני רוצה להודות למורים המלווים את התלמידים, "מורים לחיים", מורים המשקיעים מעל ומעבר בעבודה עם התלמידים. מורים מסורים ונאמנים לעבודתם ורק בזכותם יכולים התלמידים ליצור בצורה חופשית ולהגיע למיצוי אישי.

ולבסוף אני מבקשת להודות לרויטל שטרן, המפקחת על התקשורת, הקולנוע והאמנויות. היצירה קולנועית יוצאת הדופן שנחשפת לפנינו כאן בתחרות היצירה הצעירה היא רק קצה הקרחון של עבודה קשה, יום יומית, עבודה ברמה מקצועית גבוהה המשלבת אהבה יתרה לתלמידים, למורים, ובמיוחד הבנה מעמיקה ואהבה ליצירה.

תודה לך דורית יקרה, מאחלים לך עוד שנים ארוכות של עשייה ויצירה מתוך בריאות ושמחה.

דורית באלין והלגה קלר - יוזמת לימודי חינוך לקולנוע במערכת החינוך

אות הוקרה

למורה אחינעם נחום

מורה לתחום העיוני בקולנוע באולפנת דרכא בנתיבות
ובאולפנת צביה בשדות נגב

רקע מקצועי

למדתי הוראת תקשורת ותנ"ך במכללת 'אורות ישראל' באלקנה. בתחילת דרכי לימדתי תקשורת וקולנוע באולפנת קריית ארבע, בישיבה התיכונית בקריית ארבע ובישיבת 'נווה שמואל' באפרת.

יצאנו לשליחות קהילתית בארצות הברית וחזרנו לדרום. במשך שנתיים ריכזתי את המגמה באולפנת אמי"ת בבאר שבע. מאז אני מלמדת במגמת קולנוע באולפנת דרכא בנתיבות ובאולפנת צביה שדות נגב.

למדתי תואר שני בקולנוע במכללת ספיר ובמסגרת הלימודים יצרתי את הסרט 'הביתה', סרט גמר עלילתי קצר שהגיע לפסטיבלים בעולם והקרנות ומפגשים בארץ.

חזון מקצועי

חשוב לי מאוד לחבר את התלמידות שלי לקולנוע. מצד אחד להרחיב את האופקים, להיפתח לעולם הרחב ולהכיר להן חלק מהתרבות הרחבה שמיוצגת בקולנוע, ומצד שני להכיר להן את הקולנוע ככלי להכיר ולהתחבר לעצמן.

אני מלמדת את נושא 'הקולנוע הישראלי' בצורה רחבה כך שההיכרות עם תרבויות שונות בחברה הישראלית תהווה מרכיב משמעותי בבניית הזהות שלהן, ומנסה לכוון אותן ליצור סרטי גמר שיעסקו בהתמודדות אותנטית שתבנה אצלן קומה באישיות, ביחסים עם הסביבה הקרובה או בזהות הדתית שלהן.

אני פוגשת בוגרות שגם אחרי הרבה שנים נשארה להן פינה חמה בלב לשיעורי הקולנוע וזה משמח אותי לראות שיש חיבור משמעותי.

נימוקי ועדת השיפוט

אחינעם נחום היא מורה ותיקה להוראת הקולנוע בדרום הארץ, נתיבות ושדות נגב. עם חזרתה משליחות עברה משפחתה לדרום ומאז היא מלמדת במסירות רבה את התחום.

באולפנת נתיבות מגמת הקולנוע היא המגמה ההומנית היחידה. כרכזת מגמה הומנית אחינעם רואה בהוראה שלה שליחות גדולה בהרחבת עולמן של התלמידות באמצעות לימודי הקולנוע.

בשל ניסיונה בהפקה, אחינעם מעורבת גם בתכני הסרטים של תלמידותיה למרות שתפקידה הוא ההוראה של הלימודים העיוניים ולא הלימודים בסדנה המעשית.

אחינעם נאבקת עבור תלמידיה על משאבים, ציוד והכרה ארצית ועושה הכול על מנת להביא מקצועיות לפריפריה.

על ומקצועיותה ומסירותה הבלתי נלאים אנו מבקשים להעניק לה תעודת הוקרה בשם הפיקוח על לימודי תקשורת ואמנויות ומינהל החינוך הדתי.

אות הוקרה

למורה צפנת דוד

מורה ומרכזת מגמה באולפנת נווה שרה הרצוג בבני ברק ובישיבת אמי"ת אלירז בפתח תקוה

רקע מקצועי

בוגרת מגמת תקשורת באולפנת צביה באשקלון, בוגרת לימודי קולנוע בבית הספר לקולנוע "מעלה" בירושלים בהתמחות בבימוי וצילום. סרט הגמר שלי, "הכול בסדר" זכה לתמיכת קרן סנונית והוקרן בערוץ 2. בנוסף, למדתי תקשורת באוניברסיטת אריאל.

עם תום לימודיי, עבדתי מספר שנים בהפקות קולנוע טלוויזיה כדוגמת "סרוגים", "חסמבה" ועוד, בתפקיד ניהול תסריט. כיום אני מורה ורכזת מגמת קולנוע באולפנת נווה שרה הרצוג בבני ברק ובישיבת אמי"ת אלירז בפתח תקווה.

חזון מקצועי

בעולם טכנולוגי המוצף מידע אין תחליף לסיפור אנושי. במגמה אנחנו לומדות לספר סיפור. תוך כדי תהליך הלמידה, כל תלמידה עוברת מסע אישי משלה. תהליך המפתח אצל כל אחת מהן כישורים רבים. במסגרת לימודי המגמה התלמידות נחשפות לאמנויות מתחומים שונים, דבר המעשיר את עולמן ופותח להן צוהר למקומות חדשים.

במגמה אנו נותנות לכל תלמידותינו מקום ובמה להתבטא בחופשיות בנושאים ובלבטים המעסיקים אותן, ובאמצעות השיח הזה אנו מקוות להובילן ליצירה מעמיקה. אני מאמינה שמגמת הקולנוע היא מגמה המאפשרת לתלמידים למצוא את הזהות שלהם ולעצב את אישיותם. כמורה, אני

לוקחת אישית כל סיפור וכל תלמידה ולומדת מהן המון. זו זכות גדולה להיות חלק מתהליך היצירה וההתבגרות שלהן.

נימוקי ועדת השיפוט

צפנת דוד היא מורה ותיקה להפקות בחמ"ד. את ראשית דרכה בהוראה התחילה בשנת 2007 בתיכון רוגוזין באשקלון ומאז היא מלמדת ברציפות במשך 12 שנה את תחום הפקת הסרטים וגם (לאחרונה) את החלק התאורטי.

לאורך כל השנים עובדת צפנת עם אוכלוסיות מאתגרות במיוחד. בסבלנות אין קץ ובחוכמה רבה היא מצליחה ליצור בהם מוטיבציה ליצירה ומנתבת אותם למקומות ולסיפורים אישיים בתהליך שמעצים את תלמידיה.

בשנה שעברה, תשע"ט, זכו תלמידותיה מתיכון 'אורט נווה שרה הרצוג בבני ברק' בפרס ראשון בקטגוריית הסרט התייעודי. בשנה לפנייה, תשע"ח עלה הסרט של תלמידותיה לשלב הגמר. אין זה פשוט כלל להוביל תלמידות לעשייה אישית ולהגיע לתוצר איכותי שאינו רק 'עובר בגרות' וצפנת עושה זאת בהצלחה רבה.

על עבודה מאמצת ומסורה זו מוענקת לה תעודת הוקרה בשנה זו.

אות הוקרה

למורה אור מנחם

מורה לתחום העיוני במגמת קולנוע בישיבת אור תורה
נוה שמואל באפרת
ומדריכה ארצית לקולנוע במשך כ-15 שנים

רקע מקצועי

אור מנחם - מורה, מרצה וחוקרת קולנוע. מדריכה ארצית לקולנוע בחינוך הדתי. בעלת תואר ראשון בחינוך ותעודת הוראה. בעלת תואר שני בהיסטוריה של עם ישראל. בוגרת בית-הספר לקולנוע "מעלה" בירושלים. למדה תואר שני ושלישי בבית הספר לחינוך באוניברסיטת בר-אילן, בראשית מחקר של סרטי הגמר של תלמידי החמ"ד. שותפה בפיתוח יחידות לימוד מקוונות בפדגוגיה דיגיטלית בקולנוע ויהדות מטעם המינהל לחינוך דתי. חברת ועדת "סל תרבות" החברה למתנ"סים בתחום הקולנוע.

חזון מקצועי

כמורה, אני שואבת השראה והנאה מיוחדת מהוראת הקולנוע במסגרת המגמה. אני חשה זכות להפגיש את תלמידי עם עולם הקולנוע ולהיות שותפה בגילוי של ידע חדש ובהכרה באמנות שבקולנוע. הוראת תולדות הקולנוע, היוצרים החשובים ויצירות המופת מהארץ והעולם, יחד עם חשיפת קשרים בין-תחומיים בין קולנוע וחברה, מחייבת אותי להתחדש, למצוא דרכים להורות יצירות חדשות וישנות, ולעמוד על קשרים והקשרים חדשים בחומר הנלמד. ללמד וללמוד מתלמידי קישורים חדשים בין מסורות קולנועיות מפוארות לבין הקולנוע כיום, ועל ההשפעה

והדיאלוג שבין הקולנוע העכשווי וזה שקדם לו. בנוסף, אני מאמינה כי ניתן "לקרוא" סרטים דרך שלל "פריזמות" מרתקות של תוכן, אמצעי מבע, ז'אנר, תיאוריה, תמות, זרמים, נקודת מבט מוסרית ויהודית, ועוד. צפייה בסרט מזמנת לנו שיח פתוח ואישי על יצירה מלאת רבדים ופרשנות, וכל אחד יכול לתרום את נקודת מבטו הייחודית לדיון. אני מאמינה גם בתרומתו של המורה העיוני ליצירות הגמר של התלמידים. בכוחו של המורה העיוני לתת את ה"רפרנס" המתאים, להרחיב את היריעה ולייסד דיון במקורות ההשראה, כשברקע תחושת מחויבות ושיתוף עם המורה המעשי. יחד ניתן לפעול כצוות בליווי התלמידים משלב התסריט ועד שלב הביצוע.

אני מאמינה כי חשיפה לעולם של קולנוע איכותי לא צריכה להיות רק נחלת תלמידי המגמה, ורואה בעצמי שליחה של תרבות ואמנות לכלל תלמידי בית הספר. אני משתדלת ליצור שיתופי פעולה עם מורים מתחומי דעת אחרים וליזום מפגשים מפרים לשני הצדדים. בנוסף ייסדנו, תלמידי ואני, ערבי "סינמטק בית ספרי" פתוחים לכל באי בית הספר. בערבים אלו הקהל צופה בסרטי איכות מהארץ ומהעולם, תיעודיים ועלילתיים, בליווי הרצאת פתיחה בהובלת תלמידי המגמה.

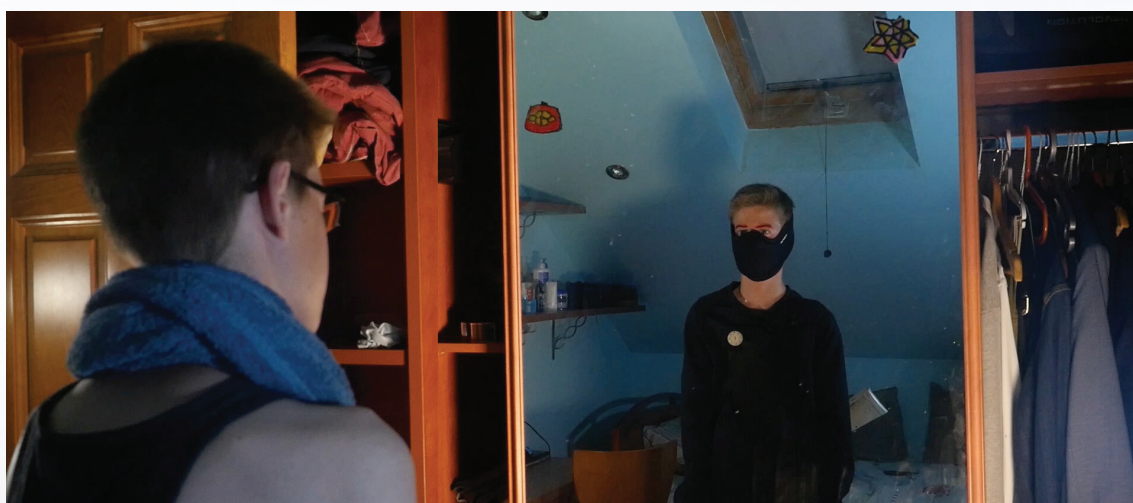
נימוקי ועדת השיפוט

במקצועיות רבה את כותב היחידה הווירטואלית בקולנוע וזהות יהודית.

השנה יצאה אור לתקופת צינור כפי שדורש משרד החינוך ממדריכים ואנחנו מנצלים את העובדה שהיא אינה משמשת כמדריכה על מנת להודות לה ולהוקיר על כל שנות פועלה וכעל מיסוד לימוד הקולנוע בחמ"ד.

תודה לך אור יקרה על מי שאת ומה שעשית ועוד תעשי למען מורי הקולנוע בחמ"ד ותלמידיהם.

אור מנחם משמשת בתפקיד מדריכה ארצית לקולנוע כ- 15 שנים ברציפות. בכל השנים הללו היא מלווה מורים חדשים בכניסה לעבודתם, מנחה את כל מורי הקולנוע באהבה ובסובלנות, אין קץ בכתיבת בחינות הבגרות העיוניות ושליחתם לרפרנט המאשר את הבחינה. מורי הקולנוע יודעים שניתן ליצור קשר בכל שעות היום ותמיד הם יענו באהבה ובסובלנות. במהלך שנים רבות אור הייתה מכותבות האנסינים הארציים בקולנוע ובשנתיים האחרונות ליוותה

מתוך הסרט 'חלק ממני'

// סרטי גמר של תשע"ט שעלו לשלב הגמר בכנס תש"ף

1 דור חוזר בחזרה // תיעודי

אולפנת חמ"ד לבונה, מעלה לבונה

סיפורו של יוסף חיים גולדשמיט, בנו של חוזר בתשובה. סיפור על חיפוש הדרך חזרה אל העולם בו בחר אביו, ועל הבחירות שלו כבנו. הסרט עוסק בשאלות של שייכות, זהות ומשפחה.

2 נעליים אדומות // עלילתי

ישיבת חמ"ד קריית חינוך, בית שמש

סיפורו של נער המחפש את דרכו בחיים. הוא מחפש את האמת המסתתרת בין השעמום במושב, לבין החיים בישיבה והשייכות אליה וחוסר קבלה הנובע משונות חברתית.

3 יש בי אור // תיעודי

אולפנת חמ"ד צביה, רחובות

חן ממן, 29, עברה לידה שקטה של תאומות. הסרט מלווה את חן בחודשים הראשונים שאחרי הלידה - ההתמודדות והקושי לחזור לשגרה ולעבודה... עם הטוויסט בעלילה הסרט מלווה את חן בצמיחה מהמשבר וגילוי החיים החדשים שנרקמים שוב בתוכה.

4 זיכרון יקר // עלילתי

ישיבת חמ"ד בנ"ע לפיד, מודיעין

כשאלעד מבין שאין באפשרות משפחתו לממן את המסע לפולין, אליו הוא משתוקק לצאת, הוא מוצא את עצמו נאלץ לנקוט בצעד קיצוני.

5 מבעד לשכחה // תיעודי

אולפנת חמ"ד צביה, מעלה אדומים

ססה, גיבורת הסרט, מתמודדת עם אם חולת אלצהיימר. הסרט מלווה אותה בהתמודדותה המיוחדת והעוצמתית.

6 חלק ממני // עלילתי

ישיבת חמ"ד אור תורה נווה שמואל, אפרת

חייו של חובב קולנוע צעיר משתנים כשהוא מקבל את התפקיד הראשי בסרט גמר.

7 דרך השכונה שלי // תיעודי

אולפנת חמ"ד נתיב האולפנה, ראשון לציון

הסרט מלווה את בנצ'י, תושבת שכונת רמת אליהו, במסעה בשכונה בה גדלה ובניסיון לברר אודות עתידה.

8 לפתח הר געש // עלילתי

אולפנת חמ"ד אור תורה אוריה, גוש עציון

אריק, צלם שחי שנים רבות בניו יורק, נוחת בארץ ללא הודעה מוקדמת ומגיע לבית אחותו, שרית, שגרה ביישוב בעוטף עזה. אריק מפספס ביום את האזכרה של אמו, אך מגיע בדיוק לתקופה של מתח ביטחוני, טילים ואזעקות "צבע אדום". מתיחות בחוץ, מתיחות בבית... האם ייווצר קשר מחודש? התסריט נכתב בהשראת הסיפור החסידי "אורח גס רוח" על החוזה מלובלין.

9 לנצח // תיעודי

אולפנת חמ"ד הרב בהר"ן, גדרה

המוזיקאי ישראלי כסיף ודפני אשתו יוצרים מוזיקה עם ילדי תסמונת דאון. המוזיקה עבורם היא כלי ריפוי לפצעי העבר של ישראל.

10 המזוודה // עלילתי

אולפנת חמ"ד אור תורה אוריה, גוש עציון

"לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך". אליענה בת ה-18 רוצה לעלות ולהתגייס לצבא בסיום שנת המדרשה שלה בארץ, אך היא חוששת לספר על כך לאמה. היא כבר רשומה לאוניברסיטה בארצות הברית וכולם שם מחכים לשובה. כשאמה מגיעה במפתיע בסוף השנה כדי לעזור לה לארוז, הסוד מתגלה - והרבה כאבים מתגלים יחד איתו.

11 הסוד של שי // עלילתי

אולפנת חמ"ד נווה דקלים, ניצן

שי, ילד עם לקות שמיעה, משלם מחיר על החלטתו להסתיר את מכשיר השמיעה שלו כדי להשתלב בחברה.

12 אזעקת אמת // עלילתי

ישיבת חמ"ד בנ"ע לפיד, מודיעין

חברות בין איתמר לירין עומדת למבחן כשהם נקלעים לשיטפון פתאומי בנחל בו הם מטיילים (בהשראת אסון נחל צפית ולזכר הנספים בו).

// מורים שהשתתפו בוועדות המיזן הראשונות בשנת תש"ף

הדר גוטדינר // מורה להפקה באולפנת חמ"ד ובתיכון חמ"ד אמי"ת מודיעין ויוצרת קולנוע.

עידית גן צבי // עורכת, מורה להפקה בישיבת חמ"ד אמי"ת עמיחי ברחובות ומורה לקולנוע בבית-ספר שחף בבית-חולים אברבנאל בבת ים.

חן גלון קליין // מורה להפקה במגמת התקשורת אולפנת חמ"ד הרב בהר"ן בגדרה.

לבנת אור זך // מורה לקולנוע (עיוני) ולהפקה באולפנת חמ"ד בני-עקיבא נריה.

יעל גרובר // רכזת מגמת קולנוע באולפנת הללי ומורה לקולנוע באולפנת חמ"ד בני-עקיבא להב"ה בקדומים.

משה הרשטיק // מורה להפקה במגמת הקולנוע באולפנת חמ"ד נווה דקלים בניצן.

קרן חקק // מורה להפקה באולפנת חמ"ד אמונה לאמנויות בירושלים.

אודליה טרבלסי // מורה לתקשורת (עיוני) ולהפקה בתיכון חמ"ד בית חנה ברחובות. מורה לתקשורת באולפנת חמ"ד אהבת ישראל בבית שמש ומורה לקולנוע בתיכון מכבים רעות.

הדס יונה // מורה להפקה באולפנת חמ"ד צביה ברחובות ועורכת וידיאו.

אסף כהן // במאי, צלם ועורך, בעל חברת 'מינימל הפקות סרטים'. מורה להפקה באמי"ת בנים במעלה אדומים, יועץ עריכה וצילום למורי הפקות בחמ"ד ומרצה בבית ספר לקולנוע יהודי 'תורת החיים'.

עדיאל לוי // מעצב מוזיקלי ופסקול ומורה להפקה בתיכון חמ"ד רוגוזין באשקלון.

שרה מוריה // מורה לקולנוע (עיוני) ולהפקה באולפנת חמ"ד בעפרה.

דוד מסיקה // מורה להפקה בתיכון יגאל אלון ביהוד ומורה לתקשורת וחברה (עיוני) בישיבת חמ"ד לפיד במודיעין.

אהוד עדני // רכז מגמת תקשורת בישיבה תיכונית חמ"ד בלבב שלם בירוחם.

רחלי קינד // יוצרת ועורכת סרטים.

מורה לקולנוע (עיוני) ולהפקה באולפנת חמ"ד נתיב האולפנה בראשון לציון ובאולפנת חמ"ד שלהבת בשוהם.

חן קליין // מורה להפקה בקולנוע באולפנת חמ"ד לבונה במעלה לבונה.

מלי שטרייכר // רכזת מגמת קולנוע באולפנת חמ"ד אורט השומרון באלקנה ובישיבת חמ"ד אורט ימ"ה באלקנה.

שקד שילה // מורה להפקות בתיכון חמ"ד באר עמ"י בבאר טוביה ויוצרת קולנוע.

גלית שפרינגוט // מורה לקולנוע בשילוב עם בהיסטוריה כהערכה חילופית באולפנת חמ"ד איל ברמה במושב נוב ברמת הגולן.

דוד רות // מורה להפקה במגמת הקולנוע בתיכון חמ"ד קרית חינוך הראל בחולון.

תמר אפרתי // מורה להפקה במגמת התקשורת בתיכון חמ"ד אמ"ת בנות במעלה אדומים ובאולפנת חמ"ד צביה במעלה אדומים.

תודה לכל המורים הנ"ל על תרומתם לכנס היצירה הצעירה בבחירת הסרטים שעלו לגמר. אנו מודעים למאמץ הנדרש כדי לפנות זמן לצפייה בסרטים והערכתם, אך אין ספק שיש בכך למידה רבה והשפעה גדולה על איכות סרטי הגמר של תלמידים ברחבי הארץ.

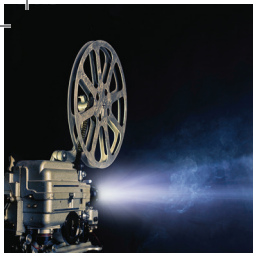
// מורים שהשתתפו בוועדת חצי גמר - תש"ף

רבקה אימבר // עורכת ומורה להפקה באולפנת אור תורה אוריה בגוש עציון ובאולפנת בני-עקיבא בראש צורים.

כנרת גמרא // מורה להפקה באמ"ת נגה בבית שמש.

אור מנחם // מורה לקולנוע בישיבת אור תורה נווה שמואל באפרת. מרצה לקולנוע ב'מכללת הרצוג'. מדריכה ארצית לקולנוע בחמ"ד (בחל"ת) וחברת ועדת קולנוע ב'סל תרבות' - החברה למתנ"סים.

יעקב פרידלנד // מרכז מגמת קולנוע בישיבת אור תורה נווה שמואל באפרת ובאולפנת קריית ארבע. דוקטורנט באוניברסיטה העברית בתחום תיאטרון יידיש.

// זוכי תחרות תסריט יהודי לשנת תשע"ט

מנחי התחרות בשנת תשע"ט: ענת עיר שי-שילה ויעל רובינשטיין-ניצן, תסריטאיות

התסריטים הזוכים במקומות ראשונים:

מקום ראשון

המזוודה // אולפנת חמ"ד אור תורה אוריה, גוש עציון

מקום שני

גיבוש // ישיבת חמ"ד נחשון, נחם

התסריטים הזוכים בציון לשבח:

משוואה // אולפנת חמ"ד הללי לאמנויות, גבעת וושינגטון

אני ציונה // אולפנת חמ"ד אמי"ת נגה, בית שמש

התסריטים הזוכים במסלול "תחרות זושא" תסריט על בסיס סיפור חסידי:

מקום ראשון

לפתח הר געש // אולפנת חמ"ד אור תורה אוריה, גוש עציון

מקום שני

נור בעלטה // ישיבת חמ"ד שעלי תורה, בית שמש

// תחרות תסריט תש"ף

(מתקיימת בכנס ה-23 ליצירה צעירה בחמ"ד, תש"ף)

מנחי התחרות בשנת תש"ף: **יעל רובינשטיין-ניצן** וענת עיר שי-שילה // תסריטאיות

חברי ועדת השיפוט: **אלעד חן** // תסריטאי

פיניה גפן // תסריטאית ועורכת ספרותית

מרכזת התחרות: **אפרת כהנא בן ברוך** // מדריכה ארצית להפקות בחמ"ד

// בתי ספר שהגישו סרטים לתחרות יצירה צעירה - תש"ף

ירושלים

אולפנת חמ"ד, קריית ארבע

קריית חינוך חמ"ד נחם, בית שמש

אולפנת חמ"ד אמי"ת נגה, בית שמש

אולפנת חמ"ד לבונה, מעלה לבונה

תיכון חמ"ד אמי"ת בנות, מעלה אדומים

אולפנת חמ"ד בני-עקיבא, נריה

ישיבת חמ"ד שעלי תורה, בית שמש

אולפנת חמ"ד עפרה

אולפנת חמ"ד צביה, מעלה אדומים

ישיבת חמ"ד אמי"ת נחשון, נחם

ישיבת חמ"ד בני-עקיבא לפיד, מודיעין

התיישבותי

אולפנת חמ"ד, נווה דקלים

ישיבת חמ"ד אור תורה, נווה שמואל, אפרת

אולפנת חמ"ד צביה, שדות נגב

אולפנת חמ"ד הרב בהר"ן, גדרה

אולפנת חמ"ד הללי לאמנויות, גבעת וושינגטון

אולפנת חמ"ד אוריה, גוש עציון

אולפנת חמ"ד בני-עקיבא להבה, קדומים

צפון

ישיבת חמ"ד אורט, טבריה

אולפנת חמ"ד דרכא, קריית שמונה

בית ספר מקיף דתי אמי"ת קנדי, עכו

מנח"י

אולפנת חמ"ד אמונה לאמנויות, ירושלים

תיכון חמ"ד אור תורה רמות בנים, ירושלים

התיכון התורני חמ"ד הימלפרב, ירושלים

תיכון חמ"ד דרור, ירושלים

תל אביב

ישיבת חמ"ד אמי"ת כפר גנים, פתח תקווה

ישיבת חמ"ד אמי"ת אלירז, פתח תקווה

מרכז

אולפנת חמ"ד צביה, רחובות

תיכון חמ"ד אמי"ת הלל, רחובות

נתיב האולפנה חמ"ד, ראשון לציון

תיכון חמ"ד פלך, קריית עקרון

דרום

תיכון חמ"ד אמי"ת, קריית מלאכי

אולפנת חמ"ד דרכא, נתיבות

// מעניקי הפרסים

פרס ראשון לסרט העלילתי // המכללה האקדמית הרצוג, גוש עציון

פרס ראשון לסרט התיעודי // ערוץ 20

פרס הצילום // וידאו גרפיטי

פרס חביב הקהל של תלמידי המגמות על שם אורי אורבך ז"ל // 'הגולה', פתח תקוה

פרס העריכה // בית ספר לקולנוע 'מעלה'

פרס לסרט חברתי // הקרן על שם בילו-יה מעוז לחינוך חברתי ערכי

פרס הגולשים של שם אדיר זיק // ערוץ 7

// ועדת השיפוט המקצועית של סרטי הגמר (ועדת הפרסים)

דורית באלין // מייסדת לימודי תקשורת וקולנוע במשרד החינוך.

אילה בנימיני // מנהלת מחלקת חינוך בסינמטק ירושלים.

שלומי פופר // בית ספר לקולנוע 'מעלה', המחלקה האקדמית.

// צוות ההדרכה של לימודי תקשורת וקולנוע בחמ"ד - שנת תש"ף

יהודה ויטלזון // מדריך ארצי להוראת תקשורת וקולנוע (תאוריה).

טל טביומי // מדריכה ארצית להוראת תקשורת וקולנוע (הפקה).

יוני עמיצור // מדריך ארצי להוראת תקשורת (תאוריה).

אפרת כהנא בן ברוך // מדריכה ארצית להפקה (מ"מ).

